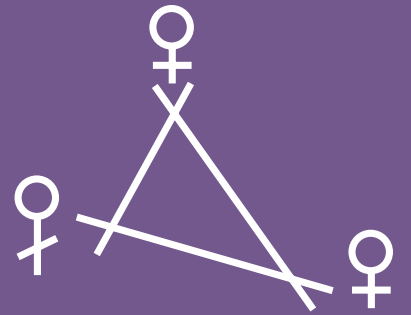

HAKLARIMIZ VAR!

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

HAKLARIMIZ VAR!

19. Basım - 2000 adet basılmıştır.

Haziran 2017

1. Basım, İstanbul, 2001

1. BASIMI HAZIRLAYANLAR

Canan Arın, Leyla Gülçür, Pınar İlkaracan, Ayten Özcan, Ferhan Özenen, Gülşah Seral

BİRİNCİ BASIM SONRASI KİTAPÇIĞA KATKIDA BULUNANLAR

Derya Acuner, Lalezar Akar, Liz Erçevik Amado, Ela Anıl, Fulya Ayata, Özlem Ayata, Zelal Bedriye Ayman, Ebru Batık, Pınar Büyüктаş, Saba Esin, Irazca Geray, Hülya Gülbahar, Ayşe Berkay Hacımırzaoglu, Nigar Etizer Karacık, Ayşegül Kaya, Derya Kaya, Habibe Yılmaz Kayar, Deniz Kaynak, Karin Ronge, Evren Serin, Duygu Şahin, Ayça Üzelgün Tekeli, Vildan Yirmibeşoglu

ÇİZİMLER

Duygu Serin

TASARIM

Rauf Kösemen

UYGULAMA

Myra

BASKI

İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Atatürk Cad. Göl Sok. No: 1 Yenibosna

Bahçelievler/İSTANBUL-TÜRKİYE

Tel: 0212 656 49 97

Bu kitapçığın 19. baskısı İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (Swedish International Development Cooperation Agency-SIDA) mali desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu yayında yer alan görüşlerden SIDA sorumlu tutulamaz.

© Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği / Women for Women's Human Rights - New Ways

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü, Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği'nin izni olmaksızın değiştirilemez ve elektronik veya mekanik (fotokopi vb.) ortamda çoğaltılamaz. Referans verilerek alıntı yapılması dışında içeriğin kullanımı yazılı izne tabidir.

ISBN 978-605-67294-4-7

İÇİNDEKİLER

KADINLAR OLARAK YASAL HAKLARIMIZI BİLMEK BİZE NASIL BİR YARAR SAĞLAR?	4
ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE KADININ İNSAN HAKLARI	5
CEDAW'DA HAKLARIMIZ VAR!	7
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ	10
ANAYASAL HAKLARIMIZ	11
MEDENİ HAKLAR VE TÜRK MEDENİ KANUNU	13
EVLİLİK	14
ZORLA EVLENDİRMEYE KARŞI NELER YAPABİLİRİZ?	15
BOŞANMADA YASAL HAKLARIMIZ NELERDİR?	17
MAL REJİMİ	20
KADINA KARŞI ŞİDDET VE HAKLARIMIZ	23
AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN	25
ŞİDDET GÖREN BİR KADIN NE YAPABİLİR?	29
ISRARLI TAKİP DURUMUNDA NE YAPABİLİRİZ?	31
CİNSEL HAKLARIMIZ VE TÜRK CEZA KANUNU	33
KADIN TECAVÜZ FAİLİ İLE EVLENDİRİLEMEZ	35
EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ SUÇTUR	37
ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR	38
CİNSEL TACİZ VE İŞYERİNDE CİNSEL TACİZ	42
“NAMUS CİNAYETİ”	44
KADININ KÜRTAJ OLMA HAKKI VARDIR	46
BEKÂRET KONTROLÜ SUÇTUR	47
SUÇ DUYURUSUNDA BULUNMAK	48
HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ	50

KADINLAR OLARAK YASAL HAKLARIMIZI BİLMEK BİZE NASIL BİR YARAR SAĞLAR?

Bilgi bizi güçlendirir. Yasal haklarımızı bilmek hayati önem taşır. Hukuk, hayatta karşımıza çıkabilecek pek çok duruma dair düzenlemeler yapar. Haklarımız ihlal edildiğinde çaresiz kalmaz, hak ihlallerini daha oluşmadan önleyebiliriz.

Örneğin nüfus cüzdanımızın rengine, sokakta giyebileceğimiz giysilere, nasıl evleneceğimize, evlenmekten vazgeçersek nişan hediyelerinin ne olacağına, evlilik içindeki haklarımızın ne olacağına, şiddet görürsek neler yapabileceğimize, boşanırsak malların nasıl paylaşılacağına, bir derneğe nasıl üye olacağımıza, işyerinde tacize uğrarsak ne yapabileceğimize ilişkin düzenlemeler, bunlardan bazılarıdır.

Yasaları herkesin bilmesi bu kadar önemliyken, hukuk eğitimi almamış çoğu insan hukuk dilini anlamakta zorlanır. Yasalar günlük dilde kullanılmayan sözcüklerle, uzun ve karmaşık cümlelerle doludur. Bundan en çok etkilenenlerin başında da kadınlar gelir. Çünkü kadınlar, haklarını öğrenebilecekleri kaynaklara erkeklere göre daha zor ulaşırlar. Oysa haklarımızı bilmek bizi güçlendirerek hayatımızı değiştirebilir. Ancak bilirsek haklarımızı talep edebilir ve onlara sahip çıkabiliriz. Bir kadının yasal haklarını bilmesi, kendi hayatı hakkında söz sahibi olmasını kolaylaştırır. Örneğin şiddet gören ama haklarını bilen bir kadın, kendisini savunmasız ve çaresiz hissetmez. Kendisine uygulanan şiddetin suç olduğunu bilir. Şiddetten korunmak, şiddeti sonlandırmak ve şiddet uygulayanın cezalandırılmasını sağlamak için yasal olarak neler yapması gerektiğini bilmek kadını güçlendirir. Ne yapacağını bilmediğinden sessiz kalmaya mahkûm olmaz, bunun yerine yetkililere başvurur, çeşitli önlemler alınmasını talep eder. Medeni Kanun'a göre kadın ve erkeğin aile içinde eşit olduğunu bilen kadın, kızını okula yollamayıp erken yaşta evlendirmek isteyen eşine itiraz edebilir, eşini ikna edemezse kızının hakkını yasal yollardan arayabilir. Ya da yasalara göre çalışmak için eşinden izin almak zorunda olmadığını bilen kadın, eşi onu engellerse hakkını aramayı ve mahkemeye başvurmayı seçebilir.

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği olarak hazırladığımız bu kitapçıkta kadınların insan haklarıyla ilgili hukuki düzenlemeleri ele aldık. Kadınların hakları hem uluslararası sözleşmelerle, hem de ulusal yasalarla korunuyor. Biz burada önce Türkiye'nin uygulamak zorunda olduğu uluslararası hukuk metnindeki haklarımızı ele alacağız. Daha sonra Anayasa, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi ulusal yasalardaki haklarımızdan bahsedeceğiz. Kitapçıkta haklarımızı ve bu hakları elde edebilmek için kullanabileceğimiz yasal yolları, gündelik hayattan örneklerle ve sade bir dille aktarmaya çalıştık. *Haklarımız Var!* kitapçığının kadınlara merak ettikleri konularda bilgi sağlayacağını ve güçlenmelerine katkıda bulunarak yaşamlarını kendi istedikleri biçimde yönlendirmeleri yolunda faydalı olacağını umuyoruz.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE KADININ İNSAN HAKLARI

Hepimiz ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal, etnik veya sosyal köken, servet, doğuş farkı gözetilmeksizin özgür ve haklar bakımından eşit olarak doğarız. Hak kavramı, diğer insanların kendi hayatlarını yaşama şekline müdahale etmeden kendi yaşamımıza yön verme özgürlüğümüzü ifade eder. Devlet karşısında her birimiz, hiçbir ayrıma maruz kalmadan yaşamak, eşit ve özgür olmak, mülkiyet ve güvenceye sahip olmak gibi haklara sahibiz. Bu haklar doğumumuzla başlar ve yaşam boyu kesintisiz olarak devam eder.

Hukuk dediğimiz uyulması zorunlu kurallarla, yani yasalarla da koruma altına alınır.

Hukuk yalnızca ulusal, yani sadece o ülkeye ait yasalardan oluşmaz. Uluslararası sözleşmeler de insan haklarını koruma altına alır. Uluslararası bir sözleşmeyi imzalayıp onaylayan bir devlet, bu sözleşmenin maddelerini ihlal etmeyeceğini ve uygulayacağını garanti eder. Bu garantiyi hem sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan diğer devletlere, hem de kendi yurttaşlarına vermiş olur. Uluslararası sözleşmeler ulusal yasaların üstündedir ve imzalayan ülkeler kanunlarını sözleşmelere uygun hale getirmek zorundadır. Örneğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi böyle bir uluslararası hukuk belgesidir. Kadının insan haklarını ve cinsiyet eşitliğini güvence altına alan çeşitli uluslararası sözleşmeleri imzalamış olan Türkiye, bunları hayata geçirme sorumluluğunu üstlenmiştir.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Birleşmiş Milletler, 1981 yılında kadınların sadece kadın oldukları için karşılaştığı şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması amacıyla **Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’ni (CEDAW)** yürürlüğe koydu. Bu sözleşme dünyada kadınların evlilik, boşanma, kamu yaşamı ve bedenleriyle ilgili pek çok hakkını koruma altına aldı. Sözleşmeyi imzalayan devletler, kadınların insan haklarından erkeklerle eşit bir şekilde yararlanması için gereken düzenlemeleri hayata geçireceklerini kabul etmiş oldu. Türkiye de bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalayıp onayladı. Böylece Türkiye, ulusal yasalarını sözleşmeye uygun hale getirme sorumluluğunu üstüne almış oldu.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER ve KADINLARIN SOYADI DURUMU

Bazı durumlarda ulusal yasalar, uluslararası sözleşmelerle uyumsuz olabilir. Örneğin bir ülke bir sözleşmeyi imzalamış ama ulusal yasalarını sözleşmeye uygun hale henüz getirmemiş olabilir. **Oysa Anayasa’nın 90. maddesine göre, temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasalar ile uluslararası anlaşmalar arasında herhangi bir uyumsuzluk yaşanması durumunda, uluslararası sözleşmelerin maddeleri geçerli olur.**

Örneğin Medeni Kanun’un 187. maddesi evlenen kadınların eşlerinin soyadını alması gerektiğini, kendi soyadlarını ancak kocalarının soyadıyla birlikte kullanabileceklerini söyler. Oysa CEDAW, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler kadınların isterlerse yalnızca evlenmeden önceki soyadlarını kullanabileceğini belirtir. Bu yüzden aslında Medeni Kanun’un 187. maddesinin değiştirilmesi ve uluslararası sözleşmelere uygun hale getirilmesi gerekiyor. Ayrıca bu madde Anayasa’nın eşitlik ilkesiyle çelişiyor ve kadının soyadı üzerindeki kişilik hakkına müdahale niteliği taşıyor.

Bir kadının başlattığı ve başka kadınların da bireysel olarak desteklediği, uzun yıllar süren hukuki mücadelenin ardından Yargıtay, kadının evliyken de sadece kendi soyadını kullanabileceğine hükmetti. Henüz Medeni Kanun’da bir değişiklik yapılmamış olsa da, bu konuda Yargıtay kararları kaynak oluşturduğundan, isteyen kadınlar evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmaya devam edebilecekler. Ama henüz yasa değişmediğinden şimdilik bunun için dava açmaları gerekecek.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi boşanan bir kadının, velayetindeki çocuğuna kendi soyadını verememesini “hak ihlali” olarak tanımladı. Boşanan bir kadın artık çocuğuna kendi soyadını verebilecek.

CEDAW'DA HAKLARIMIZ VAR!

Yasalar, Politikalar ve Önyargılar

- ☞ Kadın-erkek eşitliği çerçevesinde, **medeni durumlarına bakılmaksızın bütün kadınların**, insan haklarından ve temel özgürlüklerinden faydalanması sağlanır.
- ☞ Bütün taraf ülkeler, var olan ayrımcı yasaları değiştirerek, kaldırarak ya da oluşturulacak yeni yasa ve politikalarla kadına karşı **ayrımcılıkla mücadele** eder; kadın-erkek eşitliğinin gerçekten hayata geçmesini sağlayacak adımlar atar.
- ☞ Bütün taraf devletler, politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda **kadının tam gelişmesini** ve ilerlemesini sağlamakla yükümlüdür.
- ☞ Alınacak özel ve geçici önlemlerle kadın-erkek eşitliğinin sağlanması hızlandırılabilir.
- ☞ Taraf devletler, kadın ve erkeğin aşağılığı ya da üstünlüğü fikrine ve kalıplaşmış rollerine dayalı önyargı, gelenek ve göreneklerle mücadele etmek için önlem almalıdır. Örneğin, ev işleri ya da çocuk bakımından kadınlar kadar erkekler de sorumludur. Bu işler **adil** bir şekilde paylaşılmalıdır.

Kadın ticareti ve seks işçiliğinin istismarı

- ☞ Devletler **kadın ticaretini ve seks işçiliğinin istismarını** önlemekle yükümlüdür.

Siyaset ve kamusal alan

- ☞ Kadınların seçme ve seçilme, hükümet politikalarına katılma, siyasi partilerde, kamu görevlerinde ve sivil toplum kuruluşlarında **aktif görev alma hakkı** vardır.
- ☞ Kadınların uluslararası alanda ülkelerini erkeklerle **eşit olarak temsil etme** ve uluslararası kuruluşlarda görev alma hakkı vardır.

Milliyet

- ☞ Kadınlar hem kendileri hem de çocukları için **milliyet kimliği** edinilmesi, değiştirilmesi ve muhafazasında erkeklerle aynı haklara sahiptir. Bu haklar, kadınların eşlerinin milliyet kimliğine ilişkin yaptıkları tercihlere göre değişmez..

Eğitim

- ☞ Kadın ve erkeklerin anaokulundan yükseköğrenime kadar **eğitim alanında eşit olanaklara** sahip olması sağlanır. Özellikle var olan cinsiyet farklarının azaltılması için kadınların, erkeklerle aynı burs ve hibe programlarına ulaşabilmesi önemlidir. Hükümetler eğitimde kalıplaşmış kadın-erkek rollerinin ortadan kaldırılmasıyla yükümlüdür.

İş yaşamı

- ☞ Kadınların çalışma hakkı hükümetler tarafından korunmalıdır. Kadınların erkeklerle eşit eğitim ve iş olanaklarına ulaşmaları sağlanır. **Eşit iş için eşit ücret** ödenir. İşyerinde medeni durum, hamilelik ve annelik gibi cinsiyetle ilgili durumlar yüzünden ayrımcılık yapılamaz. İşyerleri ücretli annelik izni sağlamalı ve anne-babaların aile sorumluluklarıyla iş yaşamlarını birlikte sürdürmelerine izin verecek sosyal hizmetler teşvik edilmelidir.

Sağlık

- ☞ Ülkeler, sağlık hizmetlerinde kadınlara ayrımcılık uygulanmaması için gerekli bütün önlemleri almakla yükümlüdür. Kadınların **ücretsiz doğum öncesi ve sonrası bakımı** başta olmak üzere, sağlık hizmetlerine eşit ulaşımı sağlanmalıdır.

Ekonomik, sosyal ve kültürel hayat

- ☞ Kadınların **aile yardımlarına ve kredilere eşit ulaşımı** sağlanır. Sosyal aktivitelere ve kültürel faaliyetlere erkeklerle eşit olarak katılırlar.

Kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar

- ☞ Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların sosyal hizmetlere, eğitime ve iş imkânlarına ulaşımı için **özel ihtiyaçları** olduğu göz önüne alınarak önlemler alınır.

Yasa önünde eşitlik

- ☞ Evlilik, boşanma, velayet, sözleşmeler, mal sahipliği gibi davalar da dahil olmak üzere bütün hukuki konularda, **kadınlar ve erkekler yasa önünde eşittir.**

Aile ilişkileri

- ☞ **Evlilik içerisinde kadın ve erkek eşit haklara sahiptir.** Kadınlar evlenip evlenmemeye, kiminle evleneceklerine kendileri karar verirler. Evlilik süresince ve boşanma sonrasında eşit hak ve sorumluluklara sahiptirler. Kadınların kaç çocuk doğuracağı, ne zaman çocuk yapacağı, onları nasıl yetiştireceği, soyadı, meslek ve iş seçimi, evlat edinme ve mülkiyet hakkı konularındaki kişisel hakları koruma altındadır.

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne (CEDAW Komitesi) Başvuru

2000 yılında, CEDAW Komitesi'ne kişisel başvuru yapma hakkı kazandık. Eğer Türkiye'de açtığımız davalar sonuçsuz kalır, makul olmayan şekilde uzar ya da olumsuz sonuçlanırsa, hakkımızı uluslararası alanda arayabiliriz. Aynen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurular gibi. Böyle bir başvuru yapmak isterseniz, bir avukatın yardımına ihtiyacınız olacak. Bir avukat tutmaya gücünüz yetmiyorsa, baroların Adli Yardım birimlerine başvurabilirsiniz.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaptırım gücü olan ilk uluslararası sözleşme Türkiye’de Mayıs 2011’de imzalandı. İstanbul’da imzalandığı için kısaca **İstanbul Sözleşmesi** olarak anılan, tam adıyla *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*, imzalayıp onaylayan ülkelere, fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddet türlerini önlemek için gerekli yasal önlemleri alma yükümlülüğünü getirdi. Sözleşme 25 Kasım 2011’de TBMM’de kabul edildi ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Haziran 2017 itibarıyla 44 devlet tarafından imzalanan sözleşme, 22 ülkenin parlamentosu tarafından onaylanmıştır. Ayrıca Avrupa Birliği Konseyi Mayıs 2017’de, birliğe üye ülkelerin tamamının sözleşmenin gereklerini yerine getirmesi konusunda karar almıştır.

İstanbul Sözleşmesi, şiddete uğrayan ya da uğrama riski bulunanlara, özellikle de kadınlara ve çocuklarına ilişkin koruyucu ve önleyici maddeler içeriyor:

Bu sözleşmeyle ulusal kanunların aşağıdaki maddeleri hayata geçirecek biçimde düzenlenmesi gerekiyor:

- ☞ Güvenli konaklama sağlayan, kolayca ulaşılabilir **sığınaklar** hazırlanması için gerekli tedbirlerin alınması,
- ☞ Şiddete uğrayanlara ülke çapında 24 saat kesintisiz ve ücretsiz danışmanlık hizmeti vermek için **telefon destek hatları** kurulması,
- ☞ Şiddete uğrayanlara yönelik tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışmanlık sağlamak üzere, tecavüz, kriz veya cinsel şiddet **yönlendirme merkezleri** kurulması,
- ☞ Şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine tanık olanların, yetkili makamlara ihbarda bulunmaya teşvik edilmesi; şiddet mağdurlarına **çeşitli hukuksal başvuru yolları** sağlanması,
- ☞ Şiddete uğrayanlara **tazminat** ödenmesi,
- ☞ Şiddet uygulayanların daha fazla şiddet eyleminde bulunmalarını engellemek için onları **eğitmeyi hedefleyen programların** oluşturulması.

İstanbul Sözleşmesi’ne taraf devletler artık kültür, örf ve âdet, din, gelenek veya sözde namusu, şiddet eylemlerinin bir gerekçesi olarak kabul edemeyecek. Bütün şiddet biçimlerine karşı sorumlu emniyet güçleri, şiddet görenlere yeterli ve acil koruma vermek zorunda. Şiddet suçları, mağdurun şikâyetine ve ifadesine bağlı olmayacak; şikâyet geri çekilse de soruşturma sürecektir. Bir yetişkin veya çocuğu evliliğe zorlamak ulusal yasaların yanı sıra, artık uluslararası bu sözleşmeye göre de suç kabul ediliyor. Sözleşme, zorla gerçekleştirilen evliliklerin aşırı mali ve idari yük olmaksızın feshi, iptali ve sonlandırılmasını sağlamayı amaçlıyor.

ANAYASAL HAKLARIMIZ

Anayasa, devletin temel kurumlarının işleyişini ve devlet karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Anayasaya göre yasalar önünde kadın-erkek eşitliği güvence altındadır. Ancak bu eşitliği hayata geçirmek her zaman kolay olmuyor. Bu yüzden **olumlu (pozitif) ayrımcılık** veya **geçici** özel önlemler kavramları gündeme geldi. Olumlu ayrımcılık, bir anlamda kadınlara bugüne dek haksızlık yapıldığının kabul edilmesidir. Bu anlamda da çok önemlidir. Kadınlar olarak hak ve fırsat eşitliğine gerçekten sahip olabilmemiz ve toplumda erkeklerle eşit konuma gelebilmemiz için, bugüne kadar yapılmış haksızlıkları telafi edecek destek ve teşviklerin uygulanması anlamına gelir. Örneğin, üniversitelerde veya Meclis gibi karar alma mekanizmalarında kadınların daha fazla yer alabilmesi için belli oranda kadının seçilmesine önceden karar verip bunu uygulamak, olumlu ayrımcılığa bir örnektir. Bu uygulamaya **kota** denir. Benzer şekilde, işe alımlarda kadınlara öncelik tanımak, belirli oranlarda kadın yönetici çalıştıran işyerlerine bazı ticari kolaylıklar sağlamak yine olumlu ayrımcılık örnekleridir. Bu uygulamaların genel amacı, kadınların temsil gücünü artırmaktır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ilkesi, daha önce Anayasa’da yoktu. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü değildi. Türkiye’de kadın örgütleri bu ilkenin Anayasa’ya girmesi için on yılı aşan bir mücadele yürüttü. Nihayet 2004 yılındaki kapsamlı Anayasa değişikliklerinde, uygulamada kadın-erkek eşitliğinin hayata geçirilmesi için olumlu ayrımcılık/geçici özel önlemlere ilişkin bir düzenleme yapıldı. Anayasa’nın 10. maddesine “**Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz**” sözleri eklendi.

Anayasa'ya göre:

- ☉ Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya (karşılıksız çalıştırma) yasaktır.
- ☉ Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.
- ☉ Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Kimsenin konutuna dokunulamaz. Herkes haberleşme, yerleşme, seyahat özgürlüğüne sahiptir.
- ☉ Herkes, vicdan, dini inanç, kanaat, düşünce, ifade, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme hürriyetine sahiptir.
- ☉ Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hürriyetine sahiptir.
- ☉ Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Herkes adil yargılanma hakkına sahiptir.
- ☉ Aile, Türk toplumunun temelidir ve **eşler arasında eşitliğe dayanır**. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.
- ☉ Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.
- ☉ Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.
- ☉ Çalışanlar ve işverenler, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için, önceden izin almaksızın sendika kurma hakkına sahiptir.
- ☉ Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.
- ☉ Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.
- ☉ Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir.

Herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Nisan 2017'de Anayasa'daki önemli değişikliklere ilişkin bir halk oylaması gerçekleştirilerek mevcut Anayasa'nın 18 maddesinde değişiklik yapılması kabul edildi. Haziran 2017 itibarıyla söz konusu 18 maddenin 3'ü yürürlüğe girdi. Geri kalan 15 madde için TBMM'de uyum yasaları konusunda çalışmalar başlatıldı. Bu maddelerin yürürlüğe girmesi için 2019 yılında seçim yapılması planlanıyor.

MEDENİ HAKLAR VE TÜRK MEDENİ KANUNU

Medeni haklar, Türkiye’de kadın-erkek tüm vatandaşların sahip olduğu haklardır. Nişanlanmak, evlenmek, mal sahibi olmak gibi haklar medeni haklarımızdandır. Medeni hukuk kişilerin medeni haklarını, yani aile, miras, eşya ve borç ilişkilerini düzenleyen hukuk dalıdır.

1926’da kabul edilen ilk Türk Medeni Kanunu, hem günü yakalamak hem de kadına karşı ayrımcılık içeren maddeleri ayıklamak amacıyla, son 50 yıldır süren çabalar sonucunda 2002 yılında tümünden değişti.

Kadın hareketinin yoğun çalışmaları, kadınları çok ilgilendiren “Aile Hukuku” bölümünde ciddi değişiklikler yapılmasında etkili oldu. Aileye ve kadının ailedeki rolüne yeni bir yaklaşım getiren yeni Medeni Kanun, artık aileyi kadın ile erkek arasında eşitlik temeline dayalı bir ortaklık olarak tanımlıyor. Yasanın diline de yansıyan bu anlayış sayesinde “karı” ve “koca” kavramları yerini “eşler” kavramına bıraktı. Ayrıca, yasanın dili de önemli ölçüde sadeleştirildi ve herkesin daha rahat anlayabileceği bir hale getirildi.

Şimdi Medeni Kanun’daki bazı haklarımıza ve bu hakları hangi durumlarda, nasıl uygulayabileceğimize biraz bakalım.

EVLİLİK

- ☞ Biz kadınlar evlenip evlenmemeye ya da kiminle evleneceğimize karar verme hakkına sahibiz.
- ☞ Kadın ya da erkek hiç kimse **17 yaşını doldurmadan evlenemez**. 17 yaşından küçüklerin evlenebilmesi için belli koşullar vardır: 16 yaşını doldurmuş olmaları, hem kendilerinin hem de anne ve babanın **ikisinin birden** rızasının olması ve hâkimin izin vermesi gerekir.
- ☞ **Hiç kimse zorla evlendirilemez**. Evlenecek kişi küçük de olsa öncelikle kendi izni alınır. Kişi yasanın evlenmek için aradığı yaştan büyük ise nikâh memurunun önünde **“hayır”** diyebilir ve kimse onu **“evet”** demeye zorlayamaz. **Zorlandığı durumda savcılığa suç duyurusunda bulunabilir**.
- ☞ Kanunlar önünde başlık parasının hiçbir geçerliliği yoktur. Kadın buna her zaman karşı çıkabilir. Kadın, başlık parası için istemediği biriyle evlendirildiğini ifade ederek evliliğin iptalini isteyebilir.

Dini nikâh ancak resmi nikâh kıyıldıktan sonra kıyılabilir (Medeni Kanun, madde 143).

2015 yılına kadar Medeni Kanun'un bu maddesi Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerle korunuyordu (madde 237/3-4) ve aksi suçtu. **Resmi nikâh** kıyıldığına dair **belgeleri görmeden nikâh kıyanlar da kıydıranlar da cezalandırılırdı**. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin 27 Mayıs 2015 tarihli kararıyla Ceza Kanunu'nun söz konusu maddeleri iptal edildi. Böylece öncesinde resmi nikah kıyılmaksızın imam nikahı kıyılması suç olmaktan çıkarıldı.

Anayasa Mahkemesi bu kararını “Birlikte yaşama hukuk düzenince cezalandırılmazken imam nikahının suç olması ölçüsüz, orantısız müdahale,” ifadesiyle açıkladı. **Oysa 2015 yılına dek Ceza Kanunu'na göre suç olan şey imam nikahı değil, imam nikahının resmi nikah yapılmadan önce kıyılmasıydı**. Resmi nikah yaşı 17 olduğundan, kanun genç kadınları koruyordu. Ancak bu iptal kararıyla bir kız çocuğunun yaşı ne olursa olsun, sadece imam nikahıyla evlendirilmesinin önü açıldı. Bu durum, hem çocukların cinsel istismara uğraması hem de erkeklerin çokeşli olması gibi sonuçlar doğurabilir.

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelere aykırı olan bu karar, Türkiye'de kadınlar açısından kazanılmış hakların kaybı anlamına geliyor. Zorla ve erken yaşta evliliklerin önünü açıyor. Kadınların ikinci, üçüncü veya dördüncü eş olmasını kolaylaştırıyor. Herhangi bir istismar veya rızaya da dayalı olsa 17 yaşından küçük biriyle cinsel ilişki durumunda, Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleri (102-103) uygulanacak olsa da, bu durumun ev içinde ve gizli kalması söz konusu olabilir.

Çocukların dini nikâh ile evlendirilmesi suç olarak düzenlenmelidir. Dini nikâhla yapılan tüm evlilikler kayıt altına alınmalıdır. Ayrıca erken yaşta ve zorla evlendirme de Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmelidir. Erken yaşta ve zorla evlendirmenin suç olarak düzenlenmesi Türkiye'nin taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi'nin 37. maddesi gereği zorunludur.

ZORLA EVLENDİRMEYE KARŞI NELER YAPABİLİRİZ?

Ayşe, babası işçi, annesi ev kadını olan 17 yaşında genç bir kadındır. Bir gün babası ona akşama kendisini istemek üzere görücü geleceğini söyler. Ayşe'ye evlenmek isteyip istemediğini sormaz bile. Annesinin ve Ayşe'nin karşı çıkmasına rağmen, kararını vermiştir. Ayşe istese de istemese de evlenecektir.

Akşam eve Ayşe'nin daha önce hiç görmediği iki adamla bir kadın gelir. Onlar salonda sohbet ederken babası Ayşe'den kahve yapmasını ister. Adamlardan genç olanı devamlı Ayşe'yi süzmektedir. Yaşlıca olan adam en sonunda "Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle kızınızı oğlumuza istiyoruz" der. Babasının "Verdim gitti" demesiyle Ayşe'nin hiç tanımadığı bir adamla evlenmesi kesinleşir. Ayşe daha fazla dayanamaz ve ağlamaya başlar.

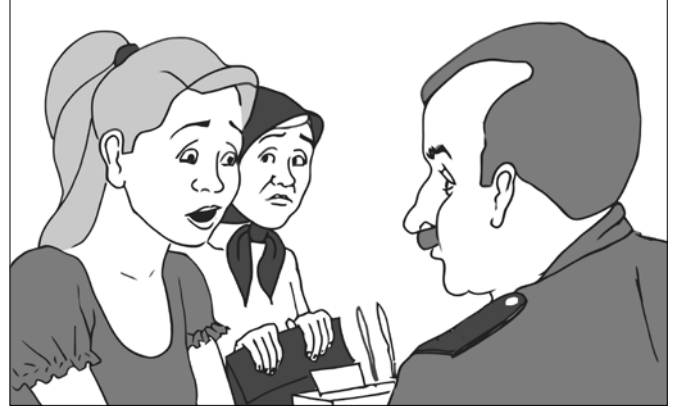
Babasına dönerek "Ben evlenmek istemiyorum. Beni zorla evlendiremezsin" der. Baba büyük bir hiddetle yerinden kalkar. Annesi araya girmese, Ayşe'ye tokat atacaktır. Müstakbel dünürlerine de, "Siz hiç merak etmeyin biraz naz yapıyor. Ben onu eninde sonunda razı ederim" der.

Hazırlıklar büyük bir hızla başlar. Ayşe kaynanasının evinde yaşayacaktır. Bu süre içinde Ayşe sürekli ağlamakta, yemek yememekte, uyku uyumamaktadır. Annesine kendisine yardım etmesi için neredeyse yalvarır. Kendisi de görücü usulüyle istemediği bir adamla evlendirilen annesi, en sonunda kızının yanında durmaya karar verir. Birlikte nereye başvuracaklarını düşünürler.

Eğer Ayşe polis merkezine gidemeyecek durumda olsaydı, onun yerine durumdan haberdar olan herhangi biri de (akrabası, komşusu, öğretmeni gibi) yetkililere başvurabilirdi.

Belediyeye bağlı kadın danışma merkezini aramaya karar verirler. Görüştükleri kişi hiç kimsenin zorla evlendirilemeyeceğini anlatır. Muhtarlığa gitmenin işe yaramayacağını, muhtarın bu konuda herhangi bir yetkisi olmadığını söyler. Savcılığa başvurmalarını önerir, ama adliye uzakta olduğundan zaman kaybetmek istemezler. Bu nedenle diğer öneriyi değerlendirip hemen en yakın polis merkezine giderler. Çocuk şube memuruna konuyu anlatıp bir tutanak tuttururlar. Şikâyetçi olduklarını söylerler.

Polis merkezindeki memurlar aldıkları ifadeleri hemen çocuk savcısına gönderir. Savcılık Ayşe'nin babasını çağırarak ifadesini alır. Savcı hanım babayla konuşup, kızını kendi rızası olmadan zorla evlendiremeyeceğini, bunun suç olduğunu anlatır. Annesi de artık Ayşe'nin yanında olduğunu, istemediği biriyle evlendirilmemesi için Ayşe'ye destek olacağını söyler. Haksız olduğunu gören baba, kızını evlendirmekten vazgeçer.

EĞER AYŞE KARAKOLA GİTMekte GECİKİP ZORLA EVLENDİRİLMİŞ OLSAYDI O ZAMAN DA ŞUNLARI YAPMA HAKKINA SAHİPTİ:

Eğer Ayşe 15 yaşında veya daha küçük olsaydı savcı doğrudan tedbir kararı alır ve bu kararı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne yollardı. Böyle bir durumda İl Müdürlüğü, en fazla 5 gün içinde inceleme yapıp, gerekli görürse Ayşe için koruma kararı alırdı.

- ☞ Ayşe, nikâh memuru evlenmeyi isteyip istemediğini sorduğu zaman “HAYIR” diyebilirdi. Kimse onu “EVET” demeye zorlayamazdı.
- ☞ Ayşe cinsel birleşmeyi reddedebilirdi. Eğer buna rağmen birleşme gerçekleştirilirse, o zaman Savcılığa başvurup evlilik içi tecavüze uğradığına dair şikâyetle bulunabilirdi (Ceza Kanunu madde 102).

- ☞ Ayrıca, Ayşe zorla evlendirildiğine dair Savcılığa şikâyetle bulunabilir, duruma göre tehdit, hürriyeti tahdit (kısıtlama) gibi suçlardan ceza davası açılabilirdi (Ceza Kanunu madde 106, 109).
- ☞ Ayşe Aile Mahkemesi'ne başvurarak evliliği İPTAL ETTİREBİLİRDİ (Medeni Kanun madde 149, 150 veya 151).

Zorla evlendirilen bir kadın bu evliliğin geçersiz sayılmasını istiyorsa, eline geçen ilk fırsatta resmi makamlara şikâyetle bulunmalıdır.

DİKKAT

İptal davalarını korkunuzun etkisi geçtikten sonraki altı ay içerisinde açmalısınız. İptal davası evliliğin ilk beş yılı içinde açılabilir (Medeni Kanun madde 152). Beş yıldan sonra evliliğin iptali değil boşanma davası açılması gerekir.

BOŞANMADA YASAL HAKLARIMIZ NELERDİR?

Zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme, terk, akıl hastalığı ve evlilik birliğinin sarsılması gibi nedenlerle boşanma kararını alma hakkımız var. Hiç kimse bizi istemediğimiz bir evliliği sürdürmeye zorlayamaz. Boşanma sırasında ve sonrasında haklarımızı bilmemiz, bu süreci kendimiz ve varsa çocuklarımız için en rahat şekilde geçirmemize yardımcı olur.

Boşanma Nedenleri

- ☞ **Ayrı yaşama:** Evlisiniz ve eşinizden ayrı yaşamak istiyorsunuz. Başka bir ev tutup orada yaşayabilirsiniz. Kimse sizi eşinizle beraber yaşadığınız eve dönmeye zorlayamaz. Ancak eşiniz mahkemeden resmi bir yazıyla sizi eve davet edebilir. Bunun üzerine eve dönmezseniz, “terk” nedeniyle boşanma davası açabilir. Boşanmak istemiyorsanız, evi terk etmekte haklı olduğunuzu kanıtlayarak bu davanın reddini isteyebilirsiniz. Örneğin şiddet nedeniyle evi terk etmişseniz, bunu tanıklarla ve diğer deliller ile ispatladığınızda mahkeme terk nedeniyle açılan davayı reddeder. Daha az kusurlu olduğunuz sürece nafaka, maddi ve manevi tazminat gibi haklarınızdan faydalanabilirsiniz.

Ayrı yaşama kararını mahkemeden de alabilirsiniz. Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Bu kararın çıkması için zina, sadakatsizlik, hayata kast, kötü ve onur kırıcı davranış gibi özel boşanma nedenlerinden birini mahkemeye göstermelisiniz. Hâkim bu şartlarda 1 yıldan 3 yıla kadar ayrılık kararı verebilir (Medeni Kanun madde 171-172). Ayrıca eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır (Medeni Kanun madde 197).

① **Terk etme:** Eğer eşiniz evi terk ettiyse “terk” nedeniyle boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 164). Ayrıca eşiniz sizi evi terk etmeye zorlar, evden kovar veya eve dönmenizi engellerse de evi terk etmiş sayılır. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, terk edildiğinizi kanıtlamak zorundasınız.

① **Hayata kast – Pek kötü veya onur kırıcı davranış:** Hayata kast (ağır yaralama, bıçaklama, zehirleme gibi öldürme niyeti taşıyan davranışlar) ya da ağır derecede onur kırıcı davranışlar (dövmek, eziyet etmek, zorla cinsel ilişki kurmak, ağır hakaretlerde bulunmak gibi) da boşanma nedenidir (Medeni Kanun madde 162). Bütün bu eylemler aynı zamanda suçtur.

Eğer bu davranışlardan herhangi birine maruz kalırsanız, ayrıca savcılığa şikâyetle bulunarak ceza davası açılmasını isteyebilirsiniz. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, eşinizin hayatınıza kast ettiğini veya pek kötü ve onur kırıcı davranışlarda bulunduğunu ispat etmeniz gerekir. Boşanma gerçekleştikten sonra malların paylaşılması sırasında hayata kast eden eşin payı hakim kararıyla azaltılabilir veya tamamen kaldırılabilir.

① **Evlilik içi tecavüz:** Evlilik içi tecavüz Ceza Kanunu’na göre suçtur. Severe evlenmiş ya da zorla evlendirilmiş olmanız durumu değiştirmez. Biz istemeden eşimiz bizimle cinsel beraberlik kuramaz ya da bizi buna zorlayamaz. Bunu yaparsa cezalandırılır. Tecavüzün kanıtlanması için zorlama izi, morluk gibi fiziksel kanıtlar bulunamasa bile, psikolojik raporlar kullanılabilir. Evlilik içi tecavüzü şikâyet etmek için savcılığa dilekçe vermeniz yeterlidir. Tecavüz eden eş tutuklu yargılanır.

① **Suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme:** Eşiniz küçük düşürücü bir suç işlediyse (dolandırıcılık, tecavüz gibi) veya yasada haysiyetsiz bir hayat sürmek diye geçen bir hayat tarzı varsa (alkol, uyuşturucu bağımlısı olmak, kadın ticareti yapmak gibi) birlikte yaşamının çekilmez hale geldiğini söyleyerek boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 163). Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, eşinizin suç işlediğini ve haysiyetsiz bir yaşam sürdüğünü ispat etmeniz gerekir.

① **Evlilik birliğinin temelinden sarsılması:** Belirli bir olay olmadan, sadece evlilik birliğiniz temelinden sarsılmış olduğu için de boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 166). Bu kanun maddesi genel boşanma nedeni kabul edilir ve aslında yukarıdaki bütün boşanma nedenlerini de kapsar. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, şiddetli geçimsizliği ispat etmeniz gerekir. Şiddetli geçimsizlik örnekleri olarak şunları sayabiliriz: Eşe iftira atmak, eşle alay etmek, aile sırlarını üçüncü şahıslarla paylaşmak, eşin ailesine hakaret etmek, eşi yaralamak, sürekli içki içmek, kumar oynamak, sık sık evi terk etmek, eşi dövmek, dövmek için eşi üzerine yürümek, eşin akrabalarına saldırıda bulunmak, başkalarının önünde eşi ölümle tehdit etmek, karşılıklı hakaret, eşe beddua etmek, sarhoş halde ev eşyalarını kırmak, hasta olan eş tedavi ettirmemek, gibi.

Boşanmada Çocukların Velayeti

Boşanmaya veya ayrı yaşamaya karar verdiniz, peki çocuklarınız ne olacak? Bu durumda hâkim, çocuğa kimin daha iyi bakacağına inanıyorsa velayeti ona verir. Eşinizin size göre hiçbir üstünlüğü yoktur. Tam tersine, genellikle çocukların anneleriyle kalmalarına, kardeşlerinse birlikte büyümeleri için bir arada kalmalarına karar verilir. Yeniden evlenmeniz çocuklarınızın velayetini kaybetmenize neden olmaz (Medeni Kanun madde 349). Hele ki eşiniz şiddet uyguladığı veya suç işlediği, haysiyetsiz bir yaşam sürdüğü için boşandıysanız, hâkim böyle bir babaya çocuk teslim edilemeyeceğine daha kolay ikna olur.

Velayet kararı verildikten sonra, çocuklarınızın diğer tarafla nasıl görüşeceğine de mahkeme karar verir. Bu karara uyulmazsa ceza davası açılabileceği gibi, velayet hakkı kötüye kullanılıyorsa, değişiklik yapılması için mahkemeye de başvurabilirsiniz.

Ayrı Yaşama ve Boşanmada Nafaka ve Tazminat

- ① **Tedbir nafakası:** Haklı bir sebeple ayrı yaşarken çocuklarınız ve hatta uygun koşullarda kendiniz için tedbir nafakası davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 197/2, 3, 4). Boşanma veya ayrılık davası devam ettiği sürece hâkim, tedbir nafakasının bağlanmasına kendiliğinden de hüküm verebilir. Yani bunu özel olarak talep etmenize gerek yok. Ama yine de mahkemede hatırlatmanız gerekebilir. Tedbir nafakası, dava tarihinden itibaren bağlanıp dava sonuçlanana kadar devam eder.
- ② **Yoksulluk nafakası:** Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecekseniz, dava sırasında tedbir ve boşanma kararı kesinleştikten sonra da yoksulluk nafakası talep edebilirsiniz (Medeni Kanun madde 175). Hâkim talep üzerine bu nafakanın her yıl enflasyon oranında artırılmasına karar verebileceği gibi toptan ödenmesine de karar verebilir.
- ③ **İştirak nafakası:** Ayrıca, çocukların velayeti kendisine verilmemiş taraf, mali gücü oranında, çocuğun geçim ve eğitim masraflarına katılmakla yükümlüdür. Çocuk lehine bağlanan bu nafakaya iştirak nafakası denir. Çocukların nafakasının anne-babanın kusur durumuyla bir ilgisi yoktur. Nafaka, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.
- ④ **Aile konutu şerhi kararı:** Hâkim boşanma davası süresince ortak konutun ve eşyaların sizin ve çocuklarınızın kullanımına ayrılmasına karar verebilir. Ortak konut eşinizin mülküyse aile konutu şerhi kararı ve taşınır taşınmaz malları için de tedbir kararı verilebilir.

- ☞ **Maddi ve manevi tazminat:** Evliliğin sona ermesinde daha az veya eşit kusurlu olduğunuzu kanıtlarsanız, boşanma davası sırasında veya davanın kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içinde maddi ve manevi tazminat talep edebilirsiniz.

Maddi/manevi tazminata ek olarak, evlilik sırasında edindiğiniz malların da yarı bedelini isteyebilirsiniz. Aldatma, şiddet uygulama gibi davranışlar manevi tazminat sebebi sayılır. Maddi tazminat içinse boşanma yüzünden halihazırda sahip olduğunuz veya gelecekte beklediğiniz faydalardan artık faydalanamayacak olmanız gerekir. Örneğin ileride sigortadan doğacak bir alacak veya eş dolayısıyla bağlanacak aylık, maddi tazminat sebebi sayılır.

- ☞ Boşanma davası sırasında nafaka ya da tazminat taleplerinden vazgeçerseniz daha sonra bu kararınızdan VAZGEÇEMEZSİNİZ. Çocuklar için ödenen iştirak nafakası buna dahil değildir.

Eşiniz nafakayı zamanında ödemiyorsa, icra mahkemesine başvurarak toptan da alabilirsiniz. RESMİ NİKÂHINIZ YOKSA NAFKA TALEP EDEMEZSİNİZ, ancak Genel Hukuk Mahkemesi'nde dava açarak haklarınızı elde etmeniz mümkün olabilir.

Boşanma dilekçesi vermek için bir avukatınız olması şart değil. Ancak hak kaybına uğrama riskini en aza indirgeyebilmeniz için bir avukatla çalışmanız daha uygun olabilir. Bu konuyla ilgili olarak Adli Yardım'dan faydalanabilir, bulunduğunuz ildeki baronun kadın hakları komisyonundan ÜCRETSİZ rehberlik/danışmanlık hizmeti alabilirsiniz.

MAL REJİMİ

Evlilik süresince malların nasıl tasarruf edileceği ve boşanma veya başka bir mal rejimine geçilmesi durumunda bu malların eşler arasında nasıl paylaşılacağını düzenleyen kurallara **mal rejimi** deniyor.

Tapusu veya ruhsatı kimin üzerine olursa olsun, resmi nikâh tarihi ne olursa olsun, evlilik boyunca edinilen malların yarısı kadınlarındır. 1 Ocak 2002'den beri uygulanan mal rejiminin adı **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**. Buna göre ailenin 1 Ocak 2002'den sonra edindiği her şey, evliliğin (ölüm veya boşanma yüzünden) bitmesi halinde, kadın ile erkek arasında eşit olarak paylaşılıyor.

Yasal mal rejimi ne demek?

Yasal mal rejimi, eşlerin başka bir mal rejimi seçmek için herhangi bir anlaşma yapmadığı hallerde doğrudan (resmi nikâh anından itibaren kendiliğinden) geçerli olan mal rejimidir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi ne demek?

Evliliğin herhangi bir nedenle bitmesi halinde, EVLİLİK SIRASINDA EDİNİLMİŞ MALLARIN, EŞLER ARASINDA EŞİT OLARAK PAYLAŞTIRILMASI demek! Bu düzenlemenin altında yatan fikir, kadınların evde yaptığı işlerin de maddi bir değerinin olması. Çoğumuz ev dışında çalışalım ya da çalışmayalım, evi çekip çevirmek, çocukları büyütmek, hasta bakmak gibi pek çok sorumluluk üstleniyoruz. Bu sorumlulukları yıllarca, üstelik sosyal güvencesiz ve tatil izni olmadan yerine getiriyoruz. Edinilmiş mallara katılma rejimi, kadınların yaptığı ev işleri ve ailedeki çocuk, hasta ve yaşlılara sunduğu bakım hizmetleri için harcadığı ancak görünmez hale getirilen emeklerini görünür kılmayı ve karşılığını vermeyi amaçlayan bir düzenleme. Çünkü bütün bu sayılan işler dışarıdan birilerine yaptırılrsa, hepsi için ücret ödenmesi gerekir. Oysa kadınlar genellikle bu işleri ücretsiz yapar ve bu şekilde de aile bütçesinin en az yarısını emekleriyle karşılar.

İşte bu yüzden, mal rejimini de içeren Medeni Kanun değişikliğinden önce, kadın örgütleri evlilikte edinilen malların, bütün evlilikler için, evliliğin ilk gününden itibaren eşit paylaşımının yasalaşması için büyük çaba harcadı. Kanun tasarısında da edinilmiş malların eşit paylaşımı öngörülüyordu. Ancak Meclis'te son dakikada yapılan bir değişiklikle, mal rejiminin mevcut evliliklerin 1 Ocak 2002'den sonraki dönemine ve yeni evliliklere uygulanmasına karar verildi.

Edinilmiş mallara katılma rejimi nasıl uygulanır? Bir örnek verelim:

Asiye ve Ahmet evlendiler. Evlenmeden önce Ahmet'in ailesinden kalma iki tarlası vardı. Düğünde de Asiye'ye altın ve bilezik takıldı. Evlendikten sonra tarlalardan birini ve Asiye'nin birkaç bileziğini satıp bir dükkân aldılar. Ahmet on yıl boyunca dükkânı çalıştırdı. Asiye de ev işlerini yaptı ve çocuklara baktı. Bir tarla ve bir traktör aldılar. Daha sonra da boşandılar.

Eğer Asiye ve Ahmet 2002'de veya daha sonrasında evlenmişlerse...

Hâkim kişisel malları ayıracak, bunların dışında kalanları, yani edinilmiş malları paylaşacak.

Yani:

- ☞ Ahmet'in evlenmeden önce sahip olduğu tarla, Ahmet'in kişisel malı sayılıyor. Asiye'ye düğünde takılan takılar da Asiye'nin kişisel malı. Bunlar paylaşımına dahil değil. Herkesin kendi malı kendinde kalıyor.
- ☞ Ama evlilik başladıktan sonra, tarlanın birini ve bilezikleri satarak alınan dükkân, edinilmiş mal sayılıyor. Asiye ve Ahmet dükkânı alırken verdikleri kişisel malların değerini katkı payı olarak geri isteyebiliyorlar. Bu kişisel malların değeri düştükten sonra dükkânın kalan bedeli aralarında eşit olarak paylaşılıyor. Dükkândan elde edilen gelir, bu gelirle alınan tarla ve traktör ise, tümüyle edinilmiş mal sayılıyor ve eşit olarak paylaşılıyor.

Ölüm halinde ise: Malların ve gelirlerin yarısı Asiye'nin olduğu için mirasa girmeyecek. Diğer yarısı ise üç kişi, yani Asiye ve iki çocuğu arasında paylaşılacak.

Eğer Asiye ve Ahmet 2002’den önce evlenmişlerse...

Hâkim malları şöyle paylaşılacak:

2002 yılından önce alınmış mallar:

- ☞ Dükkânın tapusu Ahmet’in üzerine, dolayısıyla Ahmet’e kalacak (bu evlilik yılına göre değişmiyor). 2002 yılından önce alınmış mallar:
- ☞ Aileden kalan tarla yine Ahmet’in üzerine. O da Ahmet’e kalacak.
- ☞ Ancak bu dükkân ve tarlanın 1 Ocak 2002’den sonraki gelirleri eşit olarak paylaşılacak.

2002’de ve daha sonra alınan mallar:

- ☞ Tarla ve traktörün bedeli Asiye ve Ahmet arasında eşit olarak bölünecek. Bunların birikmiş gelirleri varsa, bu gelir de eşit olarak paylaşılacak.

Ölüm halinde ise: Malların ve 2002’den sonra elde edilen gelirlerin yarısı Asiye’nin olduğu için mirasa girmeyecek. Diğer yarısı ise üç kişi yani Asiye ve iki çocuğu arasında paylaşılacak.

Şu andaki duruma göre Medeni Kanun’daki yasal mal rejimi, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan evliliklerin 1 Ocak 2002’den önceki dönemine uygulanmıyor. Ancak bu haliyle Medeni Kanun Anayasa’ya aykırı ve düzenlemenin 1 Ocak 2002’den önceki dönemi de kapsayacak şekilde değiştirilmesi gerekli. Maddenin bu şekilde düzenlenmesi, 2002 yılı öncesi evlenmiş milyonlarca kadının hâlâ hak ihlaline uğramasına neden oluyor. Bu haksızlığın giderilmesinin gerektiği kadın hareketi tarafından her fırsatta gündeme getiriliyor. Anayasa Mahkemesi bu konuda yapılan bir başvuruyu reddettiği için, konu ancak bu karardan 10 yıl sonra, yani 2018 yılında yeniden Anayasa Mahkemesi’nin gündemine gelebilecek.

ARTIK YASALAR, KADININ EV İÇİ EMEĞİNİN DEĞERİNİ KABUL EDİYOR. YASA DİYOR Kİ: **KADIN EV İÇİNDE VEYA DIŞINDA ÇALIŞARAK AİLE YAŞAMINA VE AİLENİN EDİNDİĞİ MALLARA EŞİT EKONOMİK DEĞERDE KATKIDA BULUNMAKTADIR.** DOLAYISIYLA DA BU MALLARIN YARISI ÜZERİNDE HAK SAHİBİDİR.

KADINA KARŞI ŞİDDET VE HAKLARIMIZ

Kadına karşı şiddet denince ilk akla gelen fiziksel şiddet yani dayak, yaralama ve cinayet olsa da şiddetin çeşitli türleri var. Örneğin kadının ev dışında çalışmasına izin vermemek, gelirine el koymak, ailesi ya da arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek, hakaret etmek veya istemediği halde cinsel ilişkiye zorlamak da şiddettir. Bugün, fiziksel, duygusal/psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet veya şiddet tehdidi yüzünden her kesimden milyonlarca kadın baskı altında yaşıyor, toplumsal hayata daha az katılıyor, zorla evlendiriliyor, sakat bırakılıyor veya öldürülüyor. Üstelik şiddet aile içinde gerçekleştiğinde etkisi de daha yıkıcı oluyor. Türkiye’de 100 kadından 38’i eşinden veya birlikte olduğu kişiden fiziksel veya cinsel şiddet görüyor. Bu çok yüksek bir oran ve şiddete karşı yasal haklarımızı bilmenin önemini de ortaya koyuyor.*

Şiddet Türleri

Şiddetin en çok bilinen ve konuşulan şekli fiziksel şiddet olsa da, şiddet yalnızca bununla sınırlı değil. Duygusal/psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet de en az fiziksel şiddet kadar yaralayıcı olabilir. Aşağıdaki davranışlardan bir veya birden fazlasına maruz kalıyorsanız ya da bunlarla tehdit ediliyorsanız, şiddet görüyorsunuz demektir. Vakit kaybetmeden yasanın güvence altına aldığı haklarınızdan faydalanmaya başlayabilirsiniz.

Fiziksel şiddet:

Bedeninize yönelik her türlü saldırı, fiziksel şiddettir. Tokat, tekme ve yumruk atmak, sarsmak, hırpalamak, boğaz sıkmak, bağlamak, saç çekmek, herhangi bir cisim atmak, kesici ve delici aletler ya da ateşli silahlarla yaralamak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlamak, sağlık hizmetlerinden yararlanmayı engellemek ve öldürmek gibi eylemler fiziksel şiddet tanımına dahildir.

Diğer şiddet türleri gibi fiziksel şiddet için de töre, namus, gelenek, görenek gibi kavramlar bahane edilemez. Kadının giydiği kıyafet, gittiği yer, konuştuğu insan, evlilik dışı ilişkisi olması, evlilik dışı hamile kalması, bâkire olmaması, ailesinin istediği kişiyle evlenmek istememesi, boşanmak/ ayrılmak istemesi, çalışmak istemesi gibi nedenlerle şiddet uygulayan kişilerin alacağı cezalar hafifletilmez.

* Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ile yürüttüğü ve 2015 yılında açıkladığı "Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması": <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>

Psikolojik (duygusal) şiddet:

Kişinin bedeninden çok ruh sağlığını hedef alan şiddet türü psikolojik şiddettir. Genellikle bir defaya mahsus eylemlerden çok sürekliliği olan eylemler psikolojik şiddet olarak tanımlanır. Sürekli olarak bağırarak, korkutmak, küfür veya hakaret etmek, aileyle, arkadaşlarla, komşularla görüştürmemek, giyim tarzıyla ilgili baskı yapmak, eve hapsetmek, çocuklardan

uzaklaştırmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başkalarıyla kıyaslamak, sevdiği eşya ve hayvanlara zarar vermek, tehdit etmek, şantaj yapmak, aynı şekilde düşünmeye zorlamak gibi eylemlerle karşı karşıyaysanız psikolojik şiddet görüyorsunuz demektir.

Psikolojik şiddetin etkileri çoğunlukla gözle görülür olmadığı için hafife alınır, ama bu tür şiddet kişide ağır yaralar açabilir. Psikolojik şiddet görenlerde sürekli korku içinde yaşamak, kendini değersiz hissetmek, depresyon, intihar eğilimi, bağımlılık, utanç ve suçluluk duygusu, uyku ve beslenme bozuklukları, sosyal ilişkilerin bozulması gibi duygusal/psikolojik rahatsızlıklar görülebilir.

Cinsel şiddet:

Kişinin cinselliğini hedef alan ve onu istemediği cinsel içerikli davranışlara maruz bırakan her tür davranış cinsel şiddettir. Çocukların cinsel istismarı, evlilik içi/evlilik dışı tecavüz (kişinin istemediği zamanda, istemediği şekilde, istemediği biriyle cinsel ilişkiye zorlanması ya da yabancı cisimlerle cinsel organa saldırı), cinsel saldırı (tecavüze varmayan her türlü istenmeyen cinsel temas; elle sarkıntılık gibi), cinsel taciz (sözlü/yazılı cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlar; örneğin rahatsızlık verici cinsel imalar içeren telefon mesajları, mektuplar), cinsel organlara zarar vermek, zorla cinsel içerikli yayın izletmek, cinsel organları rahatsızlık verici şekilde teşhir etmek, çocuk doğurmaya/doğurmamaya zorlamak, zorla kürtaj yaptırtmak, fuhuşa zorlamak, zorla evlendirmek, bekâret kontrolü ve benzeri eylemler, cinsel şiddet olarak tanımlanır.

Sadece tanımadığınız kişilerin değil, birlikte yaşadığınız kişinin, sevgilinizin veya eşinizin de sizi istemediğiniz zamanlarda, istemediğiniz şekilde cinsel ilişkiye zorlaması tecavüzdür ve suçtur. Tecavüzün evlilik içinde gerçekleşmesi verilecek cezayı hafifletmez. Ayrıca bilincinizin açık olmadığı durumlarda, örneğin alkol ya da ilaç etkisindeyken, bayginken ya da uyurken kurulan cinsel ilişkiler de tecavüz sayılır.

Ekonomik şiddet:

Koşullar elverdiği halde evin masraflarını karşılamamak, para vermemek, kısıtlı para vermek, ailenin gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, aileyi ilgilendiren maddi konularda fikir almadan tek başına karar vermek, kişinin mallarına ve gelirine el koymak, çalışmasına engel olmak, istemediği işte zorla çalıştırmak gibi davranışlar ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet de genellikle duygusal/psikolojik şiddet gibi tek seferlik eylemlerden çok sürekli bir durumu tarif eder.

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Anayasa, insanların yaşama hakkını ve bedensel bütünlüğünü koruma altına alır. Bedensel bütünlüğün ihlalini, hürriyetimizin sınırlandırılmasından şiddete, bedenimizle ilgili kendi kararlarımızı almamızı engelleyen her tür davranış olarak açıklayabiliriz. Bu tanıma göre kadına yönelik her tür şiddet, anayasal bir hakkımızın ve kadının insan haklarının ihlalidir. Yalnızca cezalandırılması için değil, şiddetin gerçekleşmeden önlenmesi veya süren şiddetin sonlandırılması için de devlete önemli sorumluluklar düşer.

Ev içinde şiddet gören çoğu kadın için şiddetten kurtulabilmenin tek yolu evi terk etmek. Ancak pek çok kadın için bu farklı sebeplerden dolayı mümkün olmayabiliyor. Bazı durumlarda ise kadınlar, şiddet gördükleri halde evlerini terk etmek istemiyor. Bu yüzden 1998 yılında çıkarılan ve **koruma emri** olarak da bilinen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, evden uzaklaştırılması gereken kişinin şiddeti uygulayan kişi olduğunu söylüyordu. Hem bu yasanın uygulanmasından elde edilen deneyimler, hem de kadına yönelik şiddetin artması ve daha görünür hale gelmesi zamanla daha kapsamlı bir yasaya ihtiyaç olduğunu gösterdi.

Diğer pek çok kadın platformunun yanı sıra, 300'e yakın kadın örgütünün üye olduğu Şiddete Son Platformu'nun 2011 ve 2012 yıllarında ortaya koyduğu yoğun çabalar ve katkılar ile, 8 Mart 2012 tarihinde, 4320 sayılı yasanın geliştirilmiş hali olan yeni bir yasa kabul edildi. **6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, şiddet gören veya görme tehlikesi altında yaşayan kadınları ve aile bireylerini korumayı amaçlıyor. Halen önemli bazı eksikleri olan ve “Yeni Şiddet Yasası” olarak da geçen bu kanun, daha önce bahsettiğimiz İstanbul Sözleşmesi temel alınarak hazırlandı.

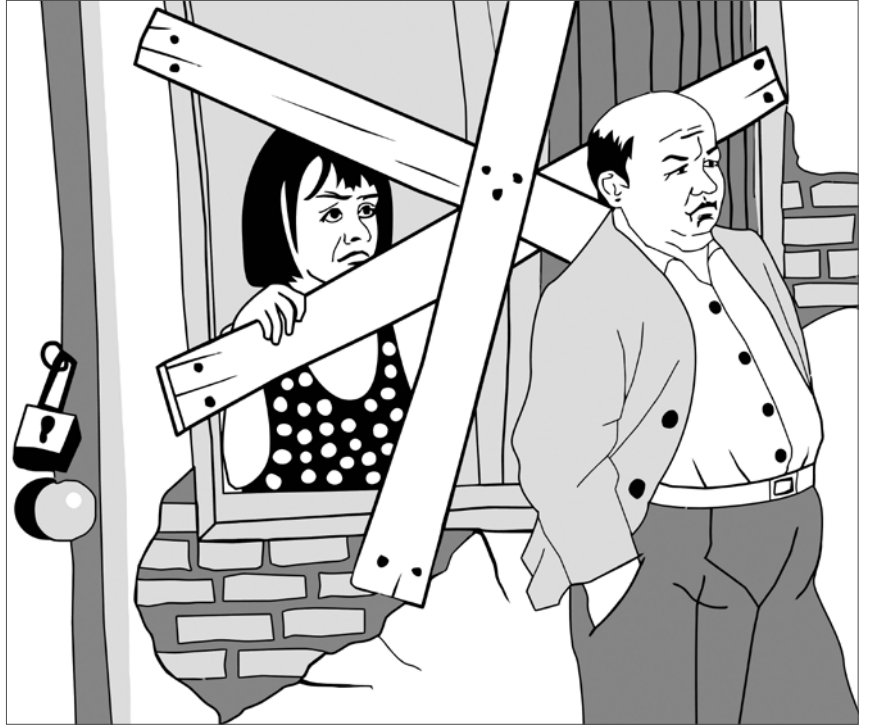

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a göre şiddetin tanımı: “Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır.”

Şiddet görüyorsanız, görme tehlikenez varsa veya biri sizi ısrarla takip ediyorsa bu kanunu nasıl kullanabilirsiniz?

ÖNCELİKLE 155 POLİS İMDAT VEYA 183 ALO ŞİDDET HATTINI ARAYIN!

1. Şiddetten korunmak için yapabileceğiniz şeylerden biri tedbir kararı çıkartmak. (Tedbir kararının açıklamasını sayfa 28'deki kutuda bulabilirsiniz.) Tedbir kararı çıkarmak için polis merkezine, jandarma karakoluna, valiliğe, kaymakamlığa veya Aile Mahkemesi'ne başvurabilirsiniz. Siz herhangi bir nedenle kendiniz başvuramıyorsanız, bir tanıdığınız, komşunuz veya akrabanız da sizin adınıza başvuruyu yapabilir. Başvurunun yüz yüze yapılması gerekmez.
2. Tedbir kararı sizi şiddetten ve şiddet tehlikesinden uzak tutmak içindir ve en kısa zamanda alınabilmesi gerekir. Bu nedenle, başvuru aşamasında şiddet gördüğünüzü kanıtlamanız gerekmez. Ayrıca sizden başvuru masrafı da istenmez. Sizden ücret istenirse reddedebilirsiniz. Tedavi görmeniz gerekiyorsa ve sağlık güvenceniz yoksa, tedavi masraflarınız Genel Sağlık Sigortası kapsamında karşılanır.

Şiddet görüyorsanız, can güvenliğiniz yoksa veya şiddeti sonlandırmanın tek yolu size göre evden ayrılmaksa, bağımsız kadın örgütlerine veya belediyelere bağlı sığınaklara veya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kadın konukevlerine gidebilirsiniz. Sığınakların ve kadın konukevlerinin yeri gizli tutulduğundan, öncelikle bir kadın danışma merkezini, belediyeyi, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nü veya Alo 183 Hattı'nı aramanız gerekir (buna ilişkin bilgileri sayfa 50'de bulabilirsiniz). Buralara çocuklarınızla da gidebilirsiniz. Giderken mümkünse yanınıza sizin ve varsa çocuklarınızın kimliklerini, birkaç parça giysi ve yükte hafif, pahada ağır birkaç eşyanızı almaya çalışın. Bu merkezlerde güvende olur, psikolojik destek alabilir, geleceğinizi planlayabilir ve başlatılabilecek yasal süreçler hakkında bilgi ve yardım alabilirsiniz.

3. Tedbir kararları acil durumlarda polis ve jandarma tarafından alınabilir, yalnız takip eden ilk işgününde kaymakamlık, valilik ya da aile mahkemesi hâkiminin onayına sunulur. Alınan tedbirler hâkim tarafından 24 saat, mülki amirler (kaymakamlık, valilik) tarafından 48 saat içinde onaylanmazsa geçersiz olur. Aile Mahkemesi'nde alınan kararlar hem kadına, hem de şiddeti uygulayan erkeğe yönelik olabilir.
4. Şiddet uygulayan kişinin tedbir kararına uyup uymadığı **teknik takip** yoluyla izlenebilir. Teknik takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik, şiddet gören kişi için de ev dışında da kullanılabilen cep telefonu görünümlü bir cihazın kullanılmasıyla yapılabilir. Tedbir kararına uymayan kişi 3-10 gün arası zorlama hapsi cezası alır. Örneğin alınan tedbir kararına göre şiddet uyguladığı kadınla herhangi bir şekilde iletişime geçmesi yasaklanan erkek, telefonla onu ararsa 3-10 gün arasında değişen hapis cezası alabilir.

Bu cezadan sonra karara yine uymazsa, zorlama hapsi cezası her seferinde 15-30 gün arası tekrarlanır. Fakat zorlama hapsinin toplam süresi 6 ayı geçemez.

Tedbir kararları neleri kapsar?

Tedbir kararları, şiddet gören veya görme riski olan kadının ihtiyacına göre;

- ☉ geçici koruma verilmesi,
- ☉ barınma yeri sağlanması,
- ☉ geçici maddi yardım sağlanması,
- ☉ işyerinin değiştirilmesi,
- ☉ şiddet uygulayan erkeğin kadından uzaklaştırılması ve iletişimin kesilmesi,
- ☉ şiddet uygulayan erkeğin nafaka ödemesi,
- ☉ tanık koruma programı kapsamında kimlik bilgilerinin değiştirilmesi,
- ☉ tapu kütüğüne aile konutu şerhi koyulması,
- ☉ kreş hizmeti sunulması gibi önlemleri kapsar.

Aile Mahkemesi, durumun özelliklerine göre yasada yazılanların dışında da tedbir kararı verebilir. Örneğin evin elektrik, su ve benzeri faturalarının ödenmesi, şiddet uygulayan erkeğin kadının ailesi ya da yakınlarına yaklaşmaması gibi tedbir kararları da verilebilir.

Geçici maddi yardım yapılmasına karar verilirse, aylık asgari ücretin 30'da birine kadar günlük ödeme yapılır. İlave her kişi için bu tutarın yüzde 20'si oranında ayrıca ödeme yapılır. Yani sizinle birlikte iki çocuğunuz varsa, her biri için ödeme yapılır. Korunan kişiye barınma yeri sağlanıyorsa bu tutar yarıya iner. Yapılan ödemeler bir ay sonra şiddet uygulayan kişiden geri alınır.

ŞİDDET GÖREN BİR KADIN NE YAPABİLİR?

Fatma ve Hüseyin beş yıllık evliydi. Birbirlerini severek evlenmişlerdi. İlk yıllarda Fatma, Hüseyin'in kıskançlıklarını "Beni seviyor ki kıskanıyor" diye yorumluyordu. Fakat zaman ilerledikçe bu kıskançlıklar katlanılmaz hale geldi. Hüseyin Fatma'nın gidip akrabalarını ziyaret etmesine, çalışmasına, pazara gitmesine, hatta perdeyi açmasına bile yasak getirmeye başladı.

Hüseyin bir gün eve çok sinirli bir şekilde girdi. Mahalledeki arkadaşları Fatma'yı bakkalla sohbet ederken gördüklerini söylemişlerdi. Fatma ne kadar uğraşıysa da Hüseyin'i sakinleştiremedi. Hüseyin önce yemek masasını devirdi, sonra da Fatma'ya tokat attı ve kapıyı çarpıp evden çıktı. Fatma, kendisini çok sevdiğini düşündüğü kocasından böyle bir davranışı hiç beklemiyordu. Çok korkmuştu. Bütün gece ne yapabileceğini düşündü. Fakat sabaha karşı eve gelen Hüseyin ağlayarak bunun bir daha olmayacağına yemin etti ve kendisinden özür diledi. Bunun üzerine barıştılar.

Ancak bu ilk olay yalnızca başlangıçtı. Hüseyin'in kıskançlığı gibi uyguladığı şiddet de giderek artıyordu. Fatma hamile kaldığında bile bu durum değişmedi. Bu arada Hüseyin'in işten çıkarılması sıkıntılarını iyice artırdı. Artık Fatma bu hayattan ne pahasına olursa olsun kurtulmak istiyordu. Ama parasızlık, bir mesleğinin ya da sosyal güvencesinin olmaması, kucağındaki bebeği, Hüseyin'in sürekli onu takip etmesi yüzünden kendisini çok çaresiz hissediyordu.

Bir gün amcasının kızı Neriman, Fatma'yı ziyarete geldi. Fatma korkup gizlemeye çalışsa da yüzündeki ve kollarındaki morlukları gördü. Neriman bunun Fatma'nın kaderi olmadığını, istiyorsa kendisinin Fatma adına şikâyetle

bulunabileceğini ve hayatını düzene koyana kadar barınma, maddi yardım, sağlık sigortası, kreş gibi imkânlardan faydalanabileceğini anlattı. Artık böyle yaşamak istemeyen Fatma, Neriman’la birlikte polise gitmeye ikna oldu.

Birlikte hemen en yakın polis merkezine gittiler. Şikâyetlerini dinleyen polis memuru hemen tedbir kararı çıkartılması için ücretsiz olarak gerekli işlemleri yapıp, onay için kaymakamlığa götürdü. Bu sırada Fatma’nın bebeğiyle birlikte kalabileceği bir yer buldu ve Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlık masraflarının ödenmesini sağladı. Fatma ayrıca hem kendisi, hem de bebeği için maddi yardım almaya başladı. Bu sırada Hüseyin’in kendisine yaklaşması ve telefonla araması yasaklanmıştı. Bunlara aldırmayıp Fatma’yı aramaya kalkan Hüseyin, 5 gün hapisle cezalandırıldı. Bir kez daha ararsa ya da Fatma’ya yaklaştırmaya kalkarsa 15-30 gün arası hapiste kalacağını öğrenince, Hüseyin bir daha aynı şeyi yapmaya cesaret edemedi.

Fatma kendisini biraz toparladıktan sonra toplum merkezinin meslek kurslarına katılmaya başladı. Bir yandan da kaybettiği güvenini kazanmak için psikolojik destek alıyordu. Bebeği ücretsiz olarak kreşte bakıldığı için her zaman sevdiği terziilik işinde becerilerini rahatça geliştirebiliyordu.

Bir senenin sonunda yaşadığı olaylar kötü bir hatıra haline gelmiş, kendisine bir iş bulmuştu. Hüseyin ise hâkimin onu gönderdiği öfke kontrolü programı sonunda kendini şiddete başvurmadan ifade etmenin yollarını öğrenmiş, kızıyla olan ilişkisinde Fatma’yla yaptığı yanlışları tekrarlamamaya dikkat eder hale gelmişti. Artık hayat hepsi için daha güzel.

Kadına karşı şiddet, kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklanan bir ayrımcılık ve kadının insan hakları ihlalidir. Şiddet yasası şiddeti önleyici, saldırganları caydırıcı ve şiddete maruz kalan kadını, çocuklarını, yakınlarını ve şiddetin tanıklarını etkin biçimde korumak için düzenlenmiştir. Örf, adet, namus, gelenek, dinsel inanış, şiddetin gerekçesi olamaz.

ISRARLI TAKİP DURUMUNDA NE YAPABİLİRİZ?

Zeynep ve Mert lise yıllarından beri aynı okullarda okuyor, aynı mahallede yaşıyorlardı. Lise yıllarında Mert'le bir sene kadar arkadaşlık etmişlerdi. Fakat Zeynep üniversiteye girdikten sonra onunla eskisi kadar sık görüşmeye devam etmek istememişti. Dikkatini derslerine vermek, boş vakitlerini de üniversitenin tiyatro kulübünde geçirmek istiyordu. Mert ise üniversite sınavlarında istediği bölümü kazanamamış, Zeynep'in ayrılma isteği ise zaten kıskanç ve kısıtlayıcı davranışlarını iyice kötüleştirmişti.

Mert, durmaksızın Zeynep'e mesajlar yolluyor, cevap alamasa bile her akşam 8-10 defa telefon açıyordu. Zeynep, cevap vermezse bir süre sonra vazgeçeceğini düşünürken, Mert üniversitenin çıkışında beklemeye, Zeynep'i arkadaşlarıyla birlikte rahatsız etmeye başlamıştı.

Mert bir gece işi Zeynep'in penceresinin altında bağırmaya vardınca Zeynep'in ailesi de durumu öğrendi. Zeynep daha önce verecekleri tepkiden ve kendisini suçlayacaklarından korktuğu için ailesine durumu anlatamamıştı. Oysa ailesi durumu dinledikten sonra bunun Zeynep'in suçlu olmadığını, Mert'in yaptığı için suç olduğunu ona anlattı. Kendilerine daha önce gelmediği için Zeynep'e sitem ettiler. Bu kadar huzursuzluğu yalnız başına taşımasına hiç gerek yoktu.

İlk iş Aile Mahkemesi'ne giderek Mert hakkında bir suç duyurusunda bulundular. Hâkimin aldığı tedbir kararı sayesinde Mert'in Zeynep'i araması, mesaj atması, e-posta yollaması ve evinin ya da okulunun yakınlarında dolaşması yasaklandı. Teknik takip sistemleriyle de bu karara uyup uymadığı kontrol edilecekti. Ayrıca evine mahkemeden bu kararın bildirildiği bir mektubun gelmesi Mert'i korkuttu. Yaptıklarının suç olabileceği aklına bile gelmemişti. Bir daha asla Zeynep'le iletişim kurmaya kalkmadı.

Şiddet yasasından yararlanmak için evli olmanız gerekmez. Kadın, erkek, çocuk, yetişkin, evli, bekâr herkes bu yasadan yararlanabilir. Şiddet uygulayanın eşiniz, sevgiliniz, babanız, erkek kardeşiniz ya da başka bir akrabanız olması yasanın uygulanışını etkilemez.

Tedbir kararına uyulup uyulmadığı nasıl takip edilir?

Alınacak tedbir kararına göre şiddet uygulayan kişi evden uzaklaştırılabilir, hatta telefon, kısa mesaj, e-posta gibi iletişim yöntemleriyle bile şiddet uyguladığı kişiye ulaşması engellenebilir. Peki, bu kararların uygulanıp uygulanmadığı nasıl takip edilecek? Yasada “teknik takip” olarak geçen uygulama nedir?

6284 sayılı yeni şiddet yasasına göre, teknik araç ve yöntemlerle izleme anlamına gelen teknik takip sistemiyle şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi olan kişiler izlenebiliyor.

Bu yöntemle şiddet uygulayan kişinin nerede olduğu elektronik bir kelepçe veya bileklikle tespit edilebiliyor. Böylece şiddet uyguladığı kişiye yaklaşıp yaklaşmadığı anlaşıyor. Ayrıca şiddet gören kişiye, ev dışında kullanması için üzerinde panik düğmesi olan kolye ya da telefon görünümlü bir cihaz verilebiliyor. Kadın bununla saldırganın ona yaklaştığını güvenlik güçlerine haber verebiliyor.

Teknik takip, “özel hayatın gizliliği” nedeniyle şiddet uygulayanın konuşmalarını dinleme veya görüntülerini kaydetme işlemlerini kapsamıyor.

Peki ya çocuklara ne olacak?

6284 sayılı kanuna göre, şiddet gören kişinin çocuklarıyla ilgili tedbirler de alınabilir. Örneğin şiddet uygulayan kişinin çocukların olduğu yerlere ve okullarına yaklaşması yasaklanabilir, çocuklarla iletişim kurması önlenabilir, çocukların okul kayıtları gizli tutulabilir. Yasa gereği, kadının çocukları varsa ve çalışmıyorsa, çalışma hayatına katılımını desteklemek için 4 ay ücretsiz kreş imkânı sağlanır. Eğer kadın çalışıyorsa bu süre 2 ayla sınırlıdır. Kreş ücretleri, asgari ücretin yarısını geçmemek kaydıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Ayrıca geçici maddi yardım, kadınla birlikte koruma altına alınan her çocuk için yüzde 20 oranında artar. Barınma hizmetleri çocukları da kapsayacak şekilde verilir. Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler de alınabilir; velayet, nafaka ve kişisel ilişki kurulması konuları düzenlenebilir. Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması sağlanabilir.

CİNSEL HAKLARIMIZ VE TÜRK CEZA KANUNU

Türkiye'deki örgütlü kadın hareketinin mücadelesi, 1990'lardan bu yana kadınları ilgilendiren birçok önemli yasal değişikliğin yapılmasını sağladı. Bunların en önemlilerinden biri de Türk Ceza Kanunu'ydu. 1926'da yürürlüğe giren Ceza Kanunu'nda kadın toplumun malı olarak görülüyordu. Kadınların bekâr veya evli olması, cinsel suçlara verilen cezaları etkiliyordu.

Tecavüz, taciz, namus cinayeti gibi suçlar gerektiği gibi cezalandırılmıyordu. Üç yıl süren kampanyamızla Ceza Kanunu'nun yaklaşık 40 maddesini ve kadınların insan haklarını ihlal eden zihniyeti değiştirmeyi başardık.

Amacımız, Ceza Kanunu'nun kadın bakış açısıyla değiştirilmesiydi. Kanunun bedensel bütünlüğümüzü ve cinsel haklarımızı korumasını istiyorduk. Bu sırada Türkiye ilk defa “namus” kavramını açık açık tartışmaya başlamıştı. Kampanyamız yasaları değiştirmeye uğraşırken, toplumun kadına bakışı da değişiyordu. Ceza Kanunu reformu sürecine aktif olarak katılan tek sivil girişim kadın ve eşcinsel hareketleriydi. Bu yüzden bu süreçte en çok konuşulan konular da kadınlar ve cinsel haklar oldu.

Taleplerimizin büyük çoğunluğu 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren yeni Ceza Kanunu'nda yer aldı. Kanun, hak ve özgürlüklerimizi kısmen de olsa güvenceye alan bir yasa oldu. Politik ortam ne olursa olsun, taleplerimiz ne kadar “hassas” konularda olursa olsun, örgütlü ve uzun soluklu bir mücadeleyle her kampanyanın başarılı olabileceğini gördük. Şimdi sıra üç yıl süren zorlu bu mücadele sonucu kazandığımız haklarımızı hayata geçirmekte.

Ceza Kanunu'nda kadınların bedensel ve cinsel haklarının tanınması için yapılan başlıca değişiklikleri şöyle özetleyebiliriz:

Kadının bedeni ve cinselliği sadece kadına aittir. Kadın toplumun malı değildir.

Eski Ceza Kanunu’nda kadın bir birey olarak görülüyordu. Kadının bedeni ve cinselliği eşinin, ailesinin ve toplumun malı sayılıyordu. Bu yüzden, tecavüz, taciz gibi cinsel suçlar, “toplum ve aile düzenine ve genel ahlâka zarar veren davranışlar” olarak tanımlanıyordu. Oysa cinsel suçlar, özellikle bir birey olarak kadına karşı işlenen suçlardır.

Şu anda yürürlükte olan Ceza Kanunu’nda ise cinsel suçlar topluma değil, kişilere karşı suçlar olarak tanımlanıyor. **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar** bölümünde cezalandırılıyor. Bu çok önemli bir gelişme çünkü kanun böylece, kadınları cinsel ve bedensel hakları olan bir birey olarak tanıyor ve koruyor.

Kadına karşı işlenen suçlar cezasız kalamaz.

Eski yasadaki bazı düzenlemeler, kadınlara karşı işlenen cinsel suçların cezasız kalmasına yol açıyordu. Örneğin, bir kadına tecavüz eden saldırganın cezası, kadınla evlenirse affediliyordu. Kanunun serbest bıraktığı tecavüzcüyle evlendirilen kadın, ömür boyu tecavüze maruz bırakılıyordu. Eski yasada evlilik içi tecavüz diye bir suç da yoktu. Evli bir erkeğin eşiyle dilediğince cinsel birliktelik kurabileceği varsayılıyordu. Kadının birlikteliği isteyip istemediğine bakılmıyordu.

Eski yasa kadınlar arasında bekâret ve medeni durumlarına göre ayrımcılık yapıyordu. Örneğin; bekâr bir kadını kaçırmamanın cezası, evli bir kadını kaçırmamanın cezasından daha hafifti. Çünkü bekâr bir kadının daha değersiz olduğu varsayılıyordu. Şu anda bütün bu ayrımcı düzenlemeler Ceza Kanunu’ndan çıkarıldı. Kadınları eşit bireyler olarak gören ve haklarını koruyan maddeler getirildi.

Cinsel saldırı ve tecavüz

Biz istemedikçe kimsenin bize yönelik herhangi bir cinsel davranışta bulunmaya hakkı yoktur. Ceza Kanunu’nda cinsel saldırı suçu, kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etmek olarak tanımlanır (madde 102). Bu suçun cezası, saldırıya uğrayan kişinin şikâyeti üzerine, 5 yıldan 10 yıla kadar hapistir. Saldırganın cezalandırılması için saldırının cinsel ilişkiyle sonuçlanması gerekmez. Örneğin tecavüze teşebbüs ya da elle sarkıntılık, cinsel saldırı olarak kabul edilir. Sarkıntılık durumlarında da 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir.

Tecavüz ise ağır bir cinsel saldırı suçudur. Sadece erkeklik organının kadınlık organına (yani penisin vajinaya) sokulması değil, herhangi bir organın veya maddenin vücuda sokulması da tecavüzdür. Bu suç, anal ve oral tecavüzü de kapsar. Ceza Kanunu her türlü tecavüzü 12 yıldan az olmamak üzere hapisle cezalandırır. Cinsel saldırı sırasında suçu ağırlaştıran sebepler varsa, hapis cezası artırılır. Cezanın üst sınırı 20 yıldır. Ensest durumunda 30 yıla kadar çıkar.

Cinsel saldırı suçunu ağırlaştıran sebepler:

- ☉ Bedensel veya ruhsal olarak kendini savunamayacak birine karşı yapılması
- ☉ Kamu görevlileri tarafından görevi kötüye kullanmak şeklinde yapılması
- ☉ İnsanların toplu olarak bir arada yaşamak zorunda olduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanarak yapılması
- ☉ Silahla veya birden fazla kişi tarafından işlenmesi
- ☉ Kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan aile bireylerine karşı veya üvey baba, üvey anne, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından gerçekleştirilmesi

KADIN TECAVÜZ FAİLİ İLE EVLENDİRİLEMEZ

Elif 17 yaşında bir genç kadındır. Mahallede alışveriş yaparken manavın oğlu onu sürekli izlemekte ve arkadaşlık teklif etmektedir. Elif ona karşı ilgi duymadığını söyler ve teklifini kabul etmez. Bir gece yarısı Elif'in odasının penceresinden giren bir adam Elif'e tecavüz eder. Kızlarının çığlıklarıyla uyanan anne-baba saldırganı mahalleliye yakalatır. Saldırgan manavın oğludur.

Annesi Elif'i sakinleştirdikten sonra, üzerini değiştirmeden bir sağlık ocağına götürür. Elif'le konuşan doktor suç duyurusu yapmadıklarını öğrenince karakolu arayıp tecavüzü ihbar eder. Doktor ayrıca Elif'e yasal haklarını ve tecavüzün cezasız kalmayacak bir suç olduğunu anlatır.

Mahalleli sakladığı tecavüzcüye “Elif’le evlenirsen hapis cezası almazsın” diye akıl verir. Aile büyükleri de kızı evlendirmedikçe babanın kahveye adım atamayacağını düşünmektedir.

Baba Elif'e imam nikâhı kıydıracağını söyler. Elif "Suçlu olan ben değilim, o. Niye beni cezalandırıyorsun?" diye itiraz eder. Baba "Namusunu temizlemek için" deyince Elif "Ben namus değil, senin kızınım. Beni zorla evlendiremezsiniz. Zaten polis onu bir yakalasın, bırakmayacak," der.

Baba yıllarca hapis yatacak biriyle kızını evlendirmenin bir işe yaramayacağını anlamaya başlar. Bu sırada saldırgan yakalanmıştır. Ertesi gün baba kahveye gider ve çevresindekilere kanunu yanlış bildiklerini, saldırganın Elif'le evlenip namus bahanesiyle paçayı kurtaramayacağını söyler. "Sizi dinleseydim hem kızım hayat boyu işkence çekecekti, hem de ailecek suç işlemiş olacaktık" der.

Tecavüzcü 17 yıl hapse mahkûm edilir. Elif ise bir süre psikolojik yardım aldıktan sonra çok sevdiği doktorluk mesleğine adım atmak için okula ve hayatına dört elle sarılır.

Cinsel saldırıya uğrarsak ne yapabiliriz?

Bağırmalı, çevreden yardım istemeliyiz. Mümkünse polisi veya jandarmayı aramalıyız (**Polis İmdat 155, Jandarma İmdat 156**). Her türlü cinsel saldırı durumunda yapılabilecek ilk şey hiç vakit kaybetmeden en yakın polis merkezine, jandarmaya veya sağlık kurumuna gitmektir.

- ☞ Saldırıyı gören tanık varsa onu da karakola getirebiliriz. Polis merkezinde saldırganın nasıl görüldüğünü tarif edip şikâyetle bulunabiliriz.
- ☞ Saldırganın tüyü, saçı, bedensel sıvıları üstümüzde kalmış olabilir. Boğuşma sırasında tırnaklarımızın altına saldırganın derisi sıkışmış olabilir. Bunların hepsi önemli birer delildir ve saldırganın yakalanıp cezalandırılmasında çok etkili olabilir. Cinsel bir saldırıdan sonra çoğu kadın hemen yıkanıp temizlenmek, yaşadığı deneyimi üstünden atmak ister. Ancak zor olsa da el/yüz yıkamak, ağzımızı çalkalamak, kıyafet değiştirmek gibi bu kanıtların kaybolmasına yol açabilecek herhangi bir şey yapmamalıyız.
- ☞ Varsa tanıkların dinlenmesini ve gerekli delillerin toplanmasını istemeliyiz.
- ☞ Saldırıyı belgeleyen bir doktor raporu almak için savcılıktan bizi Adli Tabibe sevk etmesini isteyebiliriz.
- ☞ Hiçbir şey yapabilecek durumda değilsek en yakın sağlık kuruluşuna gitmeliyiz. Orada polis çağırılmasını isteyebiliriz.

Suç duyurusunda bulunmakla ilgili detaylı bilgi için sayfa 48'e bakın.

Bir kadına tecavüz etmenin, cinsel saldırıda bulunmanın veya kaçırmamanın cezası hapidir. Bir erkek bir kadını kaçırmaz veya ona tecavüz ederse, kadınla evlenerek cezadan kurtulamaz. Sanık kimse şikâyetçi olmasa da, şikâyetten vazgeçilse de yargılanır. Cezası kesinlikle ertelenmez veya iptal edilmez. Sadece evlilik içi tecavüzde kadının şikâyeti gerekir.

EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ SUÇTUR

Altı yıl önce Oya ve Mustafa birbirlerini sevip evlenirler. Evlilikleri iyi kötü devam etse de, Oya'nın eşine karşı hissettiği heyecan giderek sönmektedir. Mustafa evin ve çocuklarının sorumluluğunu paylaşmamaktadır. Oya'yla da eskisi gibi ilgilenmez. Günlerce bir nasılsın demediği bile olur. Oya işten yorgun argın eve döndüğünde eşiyle dertleşmek, sohbet etmek ister. Ama evde kendisini bekleyen ev işleri ve babasını soran çocuğuyla baş başa kalmaktadır. Cinsel hayatlarında da Mustafa Oya'nın beklentilerine aldırış etmez. Bu kadar ilgisizlik Oya'yı eşinden soğutur. Ama Mustafa eşinin isteksizliğini umursamaz.

Oya bir gece irkilerek uyanır. Eşi onunla zorla cinsel ilişkiye girmeye çalışmaktadır. Oya neye uğradığını şaşırır. Kâbus mu görüyorum diye düşünür. "İstemiyorum dur!" der ama dinletemez. Oya sonunda eşini sertçe iterek yataktan kalkar ve ışıkları açar.

"Ne yaptığını sanıyorsun sen, bana tecavüz mü edeceksin?" diye bağırp oturma odasına gider. Eşi, "Evli olduğumuzu unuttun herhalde" diye söylenerek Oya'nın yanına gelir. Oya, "Ben istemezken, üstelik uyurken benimle cinsel ilişkiye girmeye nasıl cesaret edersin! Tecavüz denir bu yaptığına. Doğru duydun, evlilik içinde tecavüz suç. Televizyonda *Mor Dizi* diye bir belgeselden öğrendim. Bu yaptığının cezası hapis" der. Mustafa'ya evliliklerinde yaşadığı sorunları da anlatır ve evliliklerinin böyle devam edemeyeceğini söyler.

Mustafa'nın gözüne bütün gece uyku girmez. Eşine karşı işlemek üzere olduğu suçun utancını hissetmektedir. Korkmuştur da... Kendisini Oya'ya nasıl affettireceğini düşünür. Severek evlendiği kadını nasıl mutsuz ettiğini anlamaya başlamıştır.

Mustafa ev işlerinin ve çocuklarının sorumluluğunu paylaşmaya başlar, Oya'nın üstündeki yük hafifler. Sağlıklı ve mutlu bir cinsellik yaşayabilmek için de birlikte bir uzmana gitmeye karar verirler. Böylece Mustafa, Oya'nın cinsel istek ve ihtiyaçlarına özen göstermeyi öğrenir ve bir daha asla Oya da istemeden cinsel ilişkiye girmeye kalkışmaz. Mustafa Oya'ya, çocuklarına ve evlerine ilgi gösterip Oya'nın ihtiyaç ve arzularına özen gösterince, aralarındaki paylaşım artınca, Oya'nın da Mustafa'ya olan heyecanı yeniden alevlenir.

- ☞ Bir kadın istediği zaman ve istediği şekilde cinsel birliktelik yaşama hakkına sahiptir.
- ☞ Evlilik içi tecavüz ağır bir suçtur ve boşanma gerekçesidir. Boşanma davalarında kötü muamelenin kanıtı olarak kullanılabilir.
- ☞ Tanımadığımız birinin cinsel saldırısı nasıl bir suçsa, tanıdığımız bir kişinin cinsel saldırısı da suçtur. Ceza Kanunu, evli eşler arasında eşlerden birinin isteği olmadan gerçekleşen cinsel ilişkiyi, yani evlilik içi tecavüzü cinsel saldırı suçu olarak cezalandırır. Evlilik içi tecavüzün cezası 12 yıldan az olmamak üzere haptir (madde 102).

Evlilik içi tecavüzü şikâyet etmek için savcılığa suç duyurusunda bulunmamız yeterli. Savcı ifadesini almak üzere eşi davet eder. Gelmezse yakalama emri çıkartır. Eşin ifadesini aldıktan sonra savcı, tutuklama talebiyle eşi ceza mahkemesine sevk eder. Hâkim tutuklama kararı vermezse bu karara karşı savcının itiraz hakkı vardır. Yapılacak şey savcıcı itiraz etmek için harekete geçirmektir.

Eşe Tecavüze İlk Tutuklama - Akşam Gazetesi 25.05.2006

Erzurum'da eşiyle zorla ilişkiye giren koca, cinsel dokunulmazlığa müdahale ettiği gerekçesiyle tutuklandı. Pasinler İlçesi'ne bağlı Epsemce Köyü'nde yaşayan 25 yaşındaki Zehra U., bir süre önce jandarmaya müracaat ederek, 31 yaşındaki eşi Ergün U.'nun kendisini önce dövüp sonra da ilişkiye girdiğini belirterek şikâyetinde bulundu. Çiftçilik yapan iki çocuk babası Ergün U., şikâyet üzerine jandarma tarafından gözaltına alındı. Eşine tecavüz ettiğini kabul etmeyen Ergün U., Pasinler Cumhuriyet Savcılığı'nda hâkim önüne çıkarılarak, "cinsel dokunulmazlığa müdahale ettiği" gerekçesiyle tutuklanarak cezaevine gönderildi. Olay, Türkiye'de eşe tecavüz vakalarında ilk tutuklama kararı olması ve diğer davalara emsal teşkil etmesi açısından önem taşıyor.

ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR

Sadece yetişkinler değil, çocuklar da cinsel saldırıya uğrayabilir. Çocuklara yönelik her türlü cinsel davranış suçtur. Kanunlarımızda "çocuk" açıkça tanımlanmamış olsa da, Medeni Kanun'a göre 18 yaşını dolduran kişi ergin yani erişkin sayılır (madde 11). Bu durumda 18 yaşını doldurmamış kişiler çocuktur. Ceza Kanunu çocuğa yapılan cinsel tacizi, **çocukların cinsel istismarı** (madde 103) adı altında cezalandırır. Bu maddeye göre 15 yaşını tamamlamamış veya kendisine yönelik cinsel davranışları ve sonuçlarını anlama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, cinsel istismar olarak tanımlanır. Bu suçun cezası 8 yıldan 15 yıla kadar haptir. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası verilir. Cinsel istismar suçu 12 yaşını tamamlamamış çocuklara yönelik işlendiğinde cezası daha ağırdır ve verilen ceza 18 yıldan az olamaz.

Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda ise cezası 16 yıldan aşağı olmamak üzere haptir. Çocuk 12 yaşını tamamlamadıysa verilen ceza 18 yıldan az olamaz.

Yetişkinler için **cinsel saldırı** kavramı kullanılırken, çocuklar için **cinsel istismar** kavramı kullanılmaktadır. Çünkü yaşı ne olursa olsun, bir çocuğun kendisine yöneltilen cinsel davranışlara “rıza” göstermesi söz konusu olamaz. Çocuklar yetişkinler tarafından kandırılabilir, yanıltılabilir, kafaları karıştırılabilir. Bu nedenle bir çocuk özellikle bir erişkinle cinsel davranışlarda bulunursa, kanuna göre cinsel istismara uğramış demektir. Söz konusu davranışlara rıza gösterdiğini veya bunu kendisinin de istediğini söylemesinin hukuken hiçbir önemi yoktur. İstismarcı ceza almaktan kurtulamaz.

15-18 yaşları arasında gençlerin herhangi bir zorlama olmadan kendi istekleriyle cinsel ilişkiye girmeleri suç değildir. Gençlerle cinsellik konusunda açık açık konuşmak, onları cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve doğum kontrol yöntemleri hakkında bilgilendirmek çok önemlidir.

Yaygın kanının aksine çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarının çoğu aile içinde yaşanır. Yani istismarda bulunan kişi genelde anne, baba, kardeş, amca, dayı, büyükbaba gibi bir aile üyesidir. Bir çocuğun taciz edildiğini fark edersek kesinlikle bunu saklamamalı, derhal suçluyu ihbar etmeli ve çocuğun korunma altına alınmasını sağlamalıyız.

Çocukların cinsel istismarı suçunu ağırlaştıran sebepler:

- ☞ Birden fazla kişi tarafından birlikte yapılması
- ☞ İnsanların toplu olarak bir arada yaşamak zorunda olduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanarak yapılması
- ☞ Kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan aile bireylerine karşı veya üvey baba, üvey anne, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından gerçekleştirilmesi
- ☞ Suçun yasal görevliler, bakıcılar, eğitimciler, işverenler veya sağlık görevlileri tarafından işlenmesi
- ☞ Kamu görevlileri tarafından görevi kötüye kullanmak şeklinde yapılması

Bir çocuğun cinsel istismara uğradığını nasıl anlayabiliriz?

Cinsel istismarın, vücutta kanama veya çürükler gibi görünür etkileri her zaman belirgin olmayabilir. Çocukların kullandıkları sözcüklere ve davranışlarındaki değişikliklere dikkat etmeliyiz. İstismara uğrayan çocuklar farklı tepkiler gösterebilir. Örneğin, aşırı cinsellik içeren oyunlar, davranışlar ve sözler ya da cinsellikle ilgili her şeyin tümüyle reddi, kendine zarar veren davranışlar, aşırı yeme ya da yememe, sık sık hastalanma (özellikle sebebi tespit edilemeyen rahatsızlıklar), depresyon, içe kapanma, çevresinden uzak durma, uyku bozuklukları, intihar düşüncesi ya da girişiimi çocuğun istismara verdiği tepkiler olabilir.

Emin değilsek önce çocukla konuşmaya çalışmalı, çevresindeki insanların ona nasıl davrandığını sormalıyız. Çocukla yeterince yakın değilsek, çocuğun güvendiğimiz bir yakınından bunu sormasını isteyebiliriz. Hastanelerin çocuk merkezlerine başvurabilir, çocuğun bir sosyal hizmet uzmanı veya psikologla görüşmesini sağlayabiliriz.

Lale 11 yaşında, derslerinde oldukça başarılı, arkadaşlarıyla iyi geçinen bir çocuktur. Ama genelde konuşkan ve neşeli olan Lale'nin tavırları son birkaç haftada çok değişmiştir. Fazla sessiz ve durgundur. Uyku düzeni de bozulmuştur. Giderek içine kapanan Lale evde yalnız kalmaya korkmaktadır.

Okulda da derslere ilgisi azalmıştır. Ders aralarında ise arkadaşlarıyla oynamak yerine bir köşede oturur. Hiçbir şey onu mutlu etmez gibidir. Sınıflarına diğer öğrencilerin velileri veya başka öğretmenler geldiğinde Lale'nin tedirginliği artmaktadır. Lale sürekli okul üniformasını çekiştirip kollarını, bacaklarını örtmeye çalışır. Sınıf öğretmeni Lale'nin rahatsızlığını fark eder.

Bir gün Lale'nin her zamankinden daha fazla endişeli olduğunu gören öğretmeni, ders bitiminde onunla konuşmak için yanına gider. "Laleciğim neyin var, yarınki sınav için mi endişeleniyorsun?" diye sorar. Lale sınava akşam evde çalışacağını söyler. Ama eve gitmekten bahsederken gözleri dolar. "O gelecek, amcam yemeğe gelecek bu akşam" deyip ağlamaya başlar. Öğretmen Lale'nin amcasından niye korktuğunu anlamaya çalışırken Lale daha fazla kendini tutamaz ve amcasının ona garip garip dokunduğunu, istemediği şeyler yaptığını anlatır.

Öğretmeni Lale'yi sakinleştirmeye çalışır ve korkmamasını, artık kimsenin ona istemediği şeyler yapamayacağını söyler. Hemen arkasından, anne-babasını okula davet eder. Öğretmen Lale'nin amcası tarafından cinsel istismara uğradığını anne-babaya anlatır. Anne-baba ilk başta duyduklarına inanmak istemez. Ama sonra Lale'nin amcası gelince nasıl huzursuz olduğunu, tek başına mutfağa bile gidemediğini anımsarlar. Öfke ve üzüntülerini bastırmaya çalışan anne- baba, Lale'ye onu çok sevdiklerini, artık endişelenmemesini, onu hep koruyacaklarını söyler.

Aile savcılığı suç duyurusunda bulunup amcanın tutuklanmasını sağlar. Lale'nin psikolojik sağlığına kavuşması için bir psikoloğa giderler. Psikolog, durumu daha önce fark etmedikleri için kendilerini suçlu hisseden anne-babaya, cinsel istismarın özellikle aile içinde sık rastlanan bir suç olduğunu söyler. “Bu yüzden çocukların tavırlarına dikkat etmek ve söylediklerini ciddiye almak gerekir” der. Lale ve ailesi psikolojik destek almaya devam ederler. Ailesinin desteğiyle Lale zamanla eski neşesini ve güvenini kazanır.

Çocuğun bedensel haklarına saygı göstermeliyiz. Ona, bedeninin kendisine ait olduğunu öğretmeliyiz. Kimsenin ona isteği dışında dokunmaya hakkının olmadığını anlatmalıyız. Kız veya erkek olsun, kendisi istemiyorsa, “Hadi bir öpücük ver teyzeye” veya “Bırak amca sarılsın bir kere” gibi sözlerle onu istemediği davranışlara zorlamamalıyız. Kendisini rahatsız eden kişiden uzaklaşmayı, “Hayır” demeyi, başına gelenleri sır olarak saklamamayı öğretmeliyiz. Ayrıca bizden yardım isteyebileceğini ve bizim ona inanacağımızı anlatmalıyız.

Bir çocuğun cinsel istismara uğradığını fark edersek ne yapabiliriz?

Öncelikle çocuğun fiziksel güvenliği sağlanmalıdır. Ayrıca çocuğa duygusal destek vermeli, ona inandığımızı ve onu koruyacağımızı anlatmalıyız. Birçok üniversite hastanesinde bulunan ve tıbbi, psikolojik ve hukuki destek sağlayan çocuk merkezlerine başvurabiliriz.

- ☞ Başvurabileceğimiz bir çocuk merkezi yoksa çocuğun fiziksel sağlığının yerinde olduğundan emin olmak için onu bir hastaneye götürebiliriz. Hastanede, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve gebelik gibi konularda da destek verilir.
- ☞ Bir çocuğun cinsel istismara uğradığını öğrenen sağlık, eğitim ve emniyet kurumları derhal Cumhuriyet Savcılığı'na durumu bildirmek zorundadır.
- ☞ Hastalıkların tespiti ve suç belirtilerinin saptanması için çocuğa muayene yapılabilir. Muayene, çocuğun, velinin, vasinin, hâkimin veya savcının onayı olmadan yapılamaz.
- ☞ Çocuğun ve ailenin psikolojik destek alması gereklidir. Bunun için hastanelerin psikoloji veya çocuk sağlığı bölümlerine başvurabiliriz.

Çocuğun korunması ve suçun takibi için:

- ☞ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne ihbarda bulunmak, savcılığa veya emniyet güçlerine suç duyurusu yapmak yeterlidir. Çocuğun kendisi, velisi veya vasisi doğrudan mahkemeye başvurarak dava açabilir.
- ☞ Polis merkezi veya savcılıkta çocuğa barodan avukat tayin edilir. Çocuk tanık olarak dinlenirken psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir görevlinin bulunması, ses ve görüntü kaydı yapılması zorunludur.
- ☞ Çocuğun yaşadığı ortam güvenli değilse, acil koruma kararı çıkartılır ve çocuk bir sosyal hizmet kurumuna yerleştirilir. Mahkemede hâkim, çocuğa sağlanacak bakım ve barınma imkânlarına karar verir.

CİNSEL TACİZ VE İŞYERİNDE CİNSEL TACİZ

Cinsel taciz, günlük hayatımızın her alanında çok sık karşılaştığımız bir suçtur. Cinsel içerikli sözler, tavırlar, laf atmalar, ısrarcı bakışlar gibi bizi cinsel yönden rahatsız eden davranışların hepsi cinsel tacizdir. Cinsel tacizde vücuda dokunma yoktur. Vücuda cinsel amaçlı dokunulduğu anda **cinsel saldırı** suçu oluşur ve bunun cezası daha ağırdır. Cinsel tacizin yaygınlığı bazen sokağa çıkmamızı, çalışmamızı, toplu taşıma araçlarından faydalanmamızı bile engelleyebilir. Evde, işte, sokakta yaşadığımız cinsel taciz ve cinsel tacize uğrama endişesi, bedenimizi ve cinselliğimizi saklamamıza neden olabiliyor.

Ceza Kanunu cinsel taciz suçunu tacize uğrayan kişinin şikâyeti üzerine cezalandırır (madde 105). Bu suçu işleyen kişiye, 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

İşyerinde cinsel taciz, cezası ağırlaştırılmış bir suçtur.

Ayla on yıldır özel bir şirkette çalışmaktadır. Aynı şirkette çalışan iş arkadaşı Mehmet bir süre önce terfi edip Ayla'nın şefi olmuştur. Mehmet bir gün Ayla'ya duygusal hisler beslediğini belirterek arkadaşlık teklifinde bulunur. Ayla ona karşı herhangi bir ilgisinin olmadığını, teklifini kabul edemeyeceğini defalarca söyler. Buna rağmen Mehmet bütün davranışları, konuşmaları ve bakışlarıyla ısrarlarına devam eder.

Şirkette Ayla'nın yanından geçerken ona rahatsız edici şekilde bakar, iç çeker, ona dokunmaya çalışır. Ayla'nın cep telefonuna Ayla'yı tedirgin eden mesajlar yollar. İşini kaybetme endişesiyle tacizlere katlanmaya çalışan Ayla daha fazla dayanamayarak müdürüyle görüşmeye gider.

Mehmet'in kendisini taciz ettiğini, onunla birlikte çalışamayacağını açıklar.

Ayla'nın şikâyetini dikkate almayan müdür, bu rahatsızlığın Ayla'nın kendi kuruntusundan kaynaklandığını, herkesin keyfine göre işlem yapamayacağını söyler. “Olur böyle şeyler, işinden mi olmak istiyorsun?” gibi sözlerle Ayla'yı caydırmaya çalışır.

Bunun üzerine Ayla, Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmaya karar verir. Savcılıktaki görevlilere durumu anlatır. Cep telefonuna gelen mesajları gösterir ve dilekçe vererek suç duyurusunda bulunur. Telefon kayıtlarını delil olarak kullanan savcılık, ifadesini almak için Mehmet'i savcılığa çağırır.

Bu davate cevap vermeyen Mehmet hakkında yakalama emri çıkartılır. Şirkete gelen polis memurları Mehmet'i iş arkadaşları ve müdürünün gözleri önünde alıp savcılığa götürürler. Ayla'nın şikâyetine rağmen tacizi engellemek için hiçbir şey yapmamış olan müdür, Mehmet'in işine son verir. Müdürün bu kararı almasında, Ayla'nın Mehmet işten çıkartılmazsa kendisinin tazminatlarını alıp işi bırakacağını, müdür hakkında da suçu ve suçluyu kayırma nedeniyle şikâyetle bulunacağını söylemesi de etkili olmuştur. Ayla ve diğer çalışanlar rahat bir nefes alır. Çünkü artık şirketteki herkes işyerinde cinsel tacizin yasalar tarafından cezalandırılan bir suç olduğunu öğrenmiştir.

İşyerinde cinsel tacizde bulunan kişi, işveren, amir, iş arkadaşı veya bir çalışan olabilir. Bu kişi işyerindeki ast-üst ilişkisinden ve her gün aynı iş ortamında olmanın getirdiği kolaylıktan yararlanmaktadır. Ayrıca işini kaybetme korkusu tacize uğrayan kişinin tacizi şikâyet etmesini zorlaştırabilir.

Bu yüzden Ceza Kanunu, cinsel tacizin işyerinde yapılması durumunda cezayı yarı oranında artırır (madde 105). Cinsel tacize uğrayan kişi, taciz yüzünden işinden ayrılmak zorunda kalırsa, tacizciye verilen hapis cezası 1 yıldan az olamaz.

“NAMUS CİNAYETİ”

Toplumun geleneksel ve sözlü yasalarıyla yetişince, kadınlar da “namus” korkusuyla yaşamaya alışıyor. Örneğin 1998’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yaptığımız bir araştırmaya göre, evli kadınların çoğu, evlilik dışı bir cinsel ilişki yaşarsa eşi tarafından öldürüleceğini düşünüyor ve bunu doğal karşılıyor.*

2005’te Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun Türkiye’de yaptığı araştırmaya göre de evli kadınların çoğu başka bir erkekle ilişkiye girerse öldürülmeyi hak ettiğini düşünüyor.** Oysa sebep ne olursa olsun hiçbir kadın öldürülmeyi hak etmez. Bir kadının evli olmadığı biriyle cinsel birliktelik yaşaması da suç değildir. Ceza Kanunu’nda “zina” diye bir suç yoktur. Eşlerden birinin başka biriyle birlikte olması sadece boşanma sebebi sayılabilir.

Cinayetin namusu yoktur

Kadınların insan haklarını ihlal eden suçların önemli bir kısmı “namus” bahanesiyle işleniyor. “Namus” adına gerçekleştirilen saldırılar, yani “namus suçları” kadınların hareket özgürlüğünü kısıtlıyor. “Namus elden gider” diye kadınların okula gitmesi, çalışması, sosyal hayata katılması engelleniyor.

Oysa “namus” kavramının kadınla, kadının bedeni veya cinselliğiyle hiçbir ilgisi yoktur. Toplum içinde yaşamamanın kurallarına uygun davranan, yalan söylemeyen, dolandırıcılık yapmayan, başkalarının haklarını ihlal etmeyen kadın veya erkek “namuslu” olur. Türkiye gibi erkek egemen anlayışın yaygın olduğu toplumlarda ise “namus” kavramı kadınları baskı altında tutmak için bir araç olarak kullanılmaktadır.

Namus cinayetlerinde ceza indirimi yapılamaz

Kadınlara karşı işlenen “namus” suçlarının en ağırı, “namus cinayeti” adı altında kadının yaşama hakkını elinden alan suçtur. Namus cinayetleri çoğu zaman, kadının eşi, ailesi, akrabaları veya sevgilisi tarafından ya da aile meclisi kararıyla işlenir. Kadınlar namus yüzünden kendilerini öldürmeye zorlanır. Bu intiharlar da bir tür namus cinayetidir.

İnsan öldürme suçu müebbet hapis cezası ile cezalandırılırken; namus adına işlenen cinayetler, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (TCK madde 81, 82). Ceza Kanunu namus cinayetlerine ceza indirimini oldukça sınırlamıştır (Haksız Tahrik, madde 29, Gerekçe).

“Namus Suçları”nın Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kadına karşı şiddetin bir türü olarak kabul edilmesinde Türkiye büyük rol oynamıştır. BM’ye üye her ülke, namus suçlarının ortadan kaldırılması için her türlü yasal ve koruyucu tedbiri almak zorundadır.

* Pinar İlkaraçan “Doğu Anadolu’da Kadın ve Aile” Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler; Tarih Vakfı Yayınları; İstanbul, 1998.

** BM Nüfus Fonu, BM Kalkınma Programı ve Nüfusbilim Derneği’nin 2005’te hazırladığı “Türkiye’de Namus Dinamikleri” başlıklı araştırma raporu.

“Namus” ve “töre” gibi gerekçelerle öldürülen kadınlarla ilgili olarak ilk kez ağır cezalar verilen iki dava örneği:

Güldünya Tören’in katiline müebbet hapis - CNN TÜRK / 14 Ekim 2005

Evlilik dışı çocuk sahibi olduğu gerekçesiyle, Güldünya Tören’i öldürdükleri için tutuklu olarak yargılanan iki kardeşinden biri müebbet, diğeri de 11 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki duruşmada kararını açıklayan Mahkeme Heyeti, sanıklardan İrfan Tören’i müebbet hapis cezasına çarptırdı. Mahkeme, olay tarihinde 18 yaşından küçük olan F.T.’nin ise 11 yıl 8 ay hapisle cezalandırılmasına hükmetti.

Olayın gelişimi

Evlilik dışı ilişkisinden hamile kalarak bir çocuk dünyaya getirdiği belirtilen Güldünya Tören önce silahla yaralanmış, ardından da tedavi gördüğü hastanede 25 Şubat 2004 tarihinde kardeşleri tarafından öldürülmüştü.

Meryem’i “Namus” Diye Öldüren Abiye Müebbet - BİA Haber Merkezi / 03.10.2006 - Murat GÜREŞ

Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi, altı aylık hamile olan 16 yaşındaki kardeşi Meryem’i namus bahanesiyle öldüren Selahattin Sezgen’in, “töre saikiyla kız kardeşini kasten öldürmek” suçundan müebbet hapisle cezalandırılmasına karar verdi.

Gaziantep’te 16 yaşındaki kız kardeşi Meryem Sezgen’i namus bahanesiyle öldürdüğü gerekçesiyle yargılanan Selahattin Sezgen (22), müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Avukat savunmasında cinayetin töre nedeniyle işlenmediğini ileri sürdü.

Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki davanın duruşmasına tutuklu olarak yargılanan Selahattin Sezgen ile avukatı Ziya Fırat katıldı. Avukat Fırat, mahkeme heyetine yazılı savunma vererek, müvekkilinin cinayeti töre nedeniyle işlemediğini öne sürerek, “Kız kardeşinin ağabeyine yaptığı hakaretleri nedeniyle kavga çıkmış ve kavganın tartışmaya dönüşmesi üzerine cinayet işlenmiştir. Olay töre cinayeti değildir” dedi. Son sözü sorulan Selahattin Sezgen, avukatının savunmasına katıldığını ve töre nedeniyle cinayeti işlemediğini, mahkemenin takdirine bıraktığını söyledi.

Mahkeme heyeti, verilen kısa aranın ardından Selahattin Sezgen’in, “töre saikiyla kız kardeşini kasten öldürmek” suçundan müebbet hapisle cezalandırılmasına karar verdi.

Meryem 6 aylık hamileydi

Gaziantep’te 5 Temmuz’da Şahinbey İlçesi Ocaklar Mahallesi’ndeki evde meydana gelen olayda, Selahattin Sezgen, evlilik dışı ilişki sonucu hamile kalan 16 yaşındaki kız kardeşi Meryem Sezgen’i, “töreye aykırı hareket ettiği” gerekçesiyle öldürmüştü, genç kızın yapılan otopsisinde 6 aylık hamile olduğu tespit edilmişti (MG/KÖ).

KADININ KÜRTAJ OLMA HAKKI VARDIR

Ne zaman ve kaç çocuk doğuracağına karar vermek her kadının doğurganlık hakkıdır. Doğurganlığımızı kontrol etmek için farklı doğum kontrol yöntemleri kullanabiliriz. Çocuk istemediğimiz halde hamile kaldıysak, gebeliğe son vermek için kürtaj olmak hakkımızdır. Kürtaj bir doğum kontrol yöntemi değildir; bir ameliyattır. Donanımlı bir sağlık kurumunda uzman sağlık görevlileri tarafından yapılmalıdır.

Yasalara göre gebelikte 10 haftaya kadar kürtaj serbesttir. Gebelik kadının sağlığını tehlikeye atıyorsa, kürtaj ilk 10 haftadan sonra da yapılabilir. Cinsel saldırıya uğradığı için hamile kalan kadınlar, isterlerse gebeliklerinin ilk 20 haftasında kürtaj olabilir.

Ancak, Ceza Kanunu'nun Çocuk Düşürme maddesi, gebeliğinin 10'uncu haftasından sonra kürtaj olan kadına hapis veya adli para cezası öngörüyor (madde 100). Oysa her kadın hamile olduğunu ilk 10 haftada fark etmeyebilir. Uluslararası sağlık örgütlerinin de vurguladığı gibi, kadınların güvenli olmayan çocuk düşürme yollarına başvurmalarını önlemek amacıyla gebeliğin ilk 12 haftası içinde donanımlı sağlık kurumlarında gerçekleştirilen kürtaj, kadının sağlığını tehlikeye atmaz.

Kadının rızası olmadan çocuk düşürmek suçtur ve 5 yıldan 10 yıla kadar hapisle cezalandırılır (Ceza Kanunu madde 99). Hayati tehlike gibi acil durumlarda, doktor kadının iznini almadan müdahale etmek zorunda kalabilir.

Kadının güvenli kürtaj olma hakkını ihlal etmek bir suçtur. Kadının rızası da olsa, eğer kürtajı yapan kişi yetkili bir sağlık görevlisi değilse, kadının sağlığını tehlikeye attığı için 2 yıldan 4 yıla kadar hapisle cezalandırılır.

2012 yılında kadınların kürtaj süresinin 10 haftanın altına indirilmesi hatta kürtaj hakkının tamamen yasaklanması gündeme geldi. Kadın hareketinin çabalarıyla yasada bir değişiklik yapılmasa da, pek çok devlet hastanesinde artık isteğe bağlı kürtaj yaptırmak neredeyse imkânsız hale gelmiş durumda. Bu da kadınları, gerekli gördükleri durumlarda, sağlıksız ortamlarda ve ölüm riskini göze alarak kürtaj olmanın bir yolunu bulmaya itiyor.

Kürtajla ilgili diğer bilgiler:

- ☞ Türkiye'nin imzaladığı, yani hukuki açıdan ulusal yasaların üstünde olan uluslararası sözleşmelere göre bir kadının kürtaj olmak için eşinin veya başka bir kimsenin onayına ihtiyacı yoktur. Ama bazı doktorlar Nüfus Planlamasına Dair Kanun'a dayanarak evli kadınlara kürtaj yapmak için eşlerinin onayını istiyor. Böyle bir durumla karşılaşırsak başka bir doktora gidebiliriz. Veya doktora, 2005 yılında kabul edilen Türk Ceza Kanunu'na göre hamileliğin ilk 10 haftasında kadının onayı ile yapılan kürtajın suç olmadığını hatırlatabiliriz.
- ☞ Başka bir doktor bulamazsak ve eşimizle kürtaj konusunda anlaşamıyorsa, Aile Mahkemesi'ne başvurup hâkimin uyuşmazlığa müdahale etmesini isteyebiliriz (Medeni Kanun madde 195).
- ☞ Biz istemediğimiz halde bir başka kişi çocuğumuzu düşürtmeye kalkarsa polis veya jandarmadan koruma talep edebiliriz.

BEKÂRET KONTROLÜ SUÇTUR

Bekâret kontrolü, kadınların ve genç kızların cinselliklerini denetlemeye yönelik son derece ağır bir insan hakkı ihlalidir. Bekâret kavramı ve bekâret kontrolü, Türkiye’de kız çocuklarının ve kadınların öldürülmesine, intihar etmesine veya şiddet görmesine neden oluyor. Oysa her kadın istediği kişiyle ve istediği zaman cinsel ilişkiye girme hakkına sahiptir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın eski Lise Eğitim Kurumları Disiplin Tüzüğü’ne göre “iffetsizlik” okuldan atılmak için bir nedendi. Okul müdürleri “iffetsizliğin” ispatı için kız öğrencileri bekâret testine gönderilebiliyordu. Kadın hareketinin baskısı sonucu “iffetsizlik” kelimesi disiplin tüzüğünden çıkartıldı ve bu uygulamaya son verildi.

Aynı şekilde Ceza Kanunu’nun 287. maddesi ile kadınları bekâret kontrolüne (genital muayeneye) gönderen veya bu muayeneyi yapan kişiler hakkında 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası getirildi.

Genital muayene

Bize karşı işlenmiş bir cinsel suçun soruşturulması için savcı veya hâkim, genital muayene olmamızı isteyebilir. Ama biz istemiyorsak savcıya muayeneyi reddettiğimize dair bir tutanak tutturabiliriz. Onayımız olmadan savcı bizi muayeneye yollayamaz. Davayı muayeneden edinebileceği deliller olmadan yürütür. Kadının rızası olmadan genital muayene yapan hekim hakkında bağlı olduğu tabip odasına şikâyetle bulunulabilir.

Ceza Kanunu, yetkili hâkim ve savcı kararı olmaksızın bir kadını genital muayeneye gönderenleri ve bu muayeneyi yapanları 3 aydan 1 yıla kadar hapisle cezalandırır (madde 287).

Rızamız dışında genital muayene yapılmak istenirse ne yapabiliriz?

- ☞ Sağlık görevlileri, yetkili savcı veya hâkim kararı olmadan genital muayene yapmanın yasak olduğunu bilirler. Bilmiyorlarsa, muayeneyi yapmaya kalkışan kişi hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunup ceza davası açacağımızı söyleyebiliriz.
- ☞ Sağlık görevlisinden polisi veya jandarmayı aramasını isteyebiliriz. Emniyet güçlerinden, bizi muayeneye getiren kişilere karşı koruma talep edebiliriz.

SUÇ DUYURUSUNDA BULUNMAK

Cinsel saldırı veya taciz suçunun takibi ve saldırganın yakalanması için suç duyurusunda bulunmak gerekir. Bunun için, kolluk kuvvetlerine (polis veya jandarma) gidip ifade vermeli ve şikâyetle bulunmalıyız. Başvurduğumuz kolluk kuvveti saldırının gerçekleştiği bölgeden sorumlu değilse bizi yetkili karakola yönlendirir.

İfade vermek: Başımızdan geçen olayları, saldırganı ve saldırının veya tacizin gerçekleştiği yer ve zamanı hatırlayabildiğimiz en ince ayrıntısına kadar anlatmak demektir. İfade verirken varsa olayın tanıklarını ve diğer delillerimizi de bildirmek gerekir.

- ☞ Şikâyetle bulunmak için bir kimlik belgesi (nüfus veya evlilik cüzdanı, pasaport ya da ehliyet) yeterlidir. Yanımızda yoksa belgeyi daha sonra verebiliriz.
- ☞ Karakolda avukat isteyebiliriz. Barodan avukat istendiğinde muhtardan fakirlik veya ikametgâh evrakı istenmez. Bu evraklar hukuk davaları için adli yardım bürosuna başvuru olduğunda istenir. Diğer bir deyişle, karakoldayken avukat isteme ve bunu baroya bildirme hakkına sahibiz. Bunun için hiçbir evrak gerekmez. Ceza davası açıldığında da barodan avukat atanmasını isteyebiliriz. Bu temel haktır.

Karakolda ve Cumhuriyet Savcılığı’nda nelere dikkat etmeli?

- ☞ Anlattıklarımızın aynen yazıldığına emin olmak için ifademizi imzalamadan önce okumalı veya okutmalıyız.
- ☞ İfade tutanağında suç kayıt numarası, tarih ve 3 imza olmalıdır. Bunlar bizim imzamız, ifadeyi yazan polis memurunun imzası ve ifadeyi alan karakol amirinin imzasıdır.
- ☞ İfade tutanağının üzerinde “Aslı Gibidir” yazan bir kopyasını mutlaka almalıyız. Kolluk kuvvetleri ifade tutanağını Cumhuriyet Savcılığı’na iletir.
- ☞ Biz de Cumhuriyet Savcılığı’na gidebiliriz. Günün her saatinde bir nöbetçi savcı görev yapar. Kendisine tutanağın bir kopyasını ve uğradığımız saldırı veya tacizden şikâyetçi olduğumuza dair bir dilekçe vererek suç duyurusunda bulunabiliriz.
- ☞ Yaptığımız suç duyurusunun “dosya hazırlık numarası”nı mutlaka almalıyız. Bu numara ve tutanaktaki suç kayıt numarası ile şikâyetimizi takip edebiliriz.
- ☞ Tecavüz suçuna dair delil elde etmek amacıyla savcı bizi muayene için adli tabibe yollamak isteyebilir. Onay verdiğimiz takdirde yapılan bu muayenenin sonuçları sadece savcıya iletilir.
- ☞ Savcılık saldırganın yakalanması için arama emri çıkartır ve dava açar. Zanlı yakalandığında saldırganı teşhis etmek için karakola çağırılabiliriz. Teşhis sırasında zanlının bizi görmemesi sağlanır. Mahkeme süreci başladığında adresimize bizi ifade vermeye davet eden bir çağrı (tebligat) gelecektir.

MÜŞTEKİ/MAĞDUR İFADE TUTANAĞI

(2007/1500)

İfadenin Alındığı Yer	:	
İfadenin Alındığı Tarih	:	
Mağdurun Kimliği	:	
T.C. Kimlik Numarası	:	
Adı Soyadı	:	
Baba ve Anne Adı	:	
Doğum yeri	:	
Nüfusa Kayıtlı Olduğu İl – İlçe	:	
İkametgâh Adresi ve Telefonu	:	
İş Yeri Adresi, Tlf	:	
Faks Numarası, Cep Tlf	:	
Elektronik Posta Adresi	:	
Eğitim Durumu	:	
Mesleği, Ekonomik durumu	:	
Medeni Hali, Çocuk Sayısı	:	

İSTANBUL VALİLİĞİ
Beşiktaş İlçe Cumhuriyet Savcılığı
ASLI GİBİDİR
..... / / 20.....

Müracaatta bulunan mağdur / şikâyetçiye delillerin toplanmasını isteme, soruşturmanın gizlilik ve amacını bozmamak koşuluyla Cumhuriyet Savcısından belge örneği isteme, vekili yok ise bir vekil yardımından yararlanmak istediği takdirde kendisine baro tarafından bir avukat görevlendirilmesini isteme, CMK' un 153' üncü maddesine uygun olmak koşuluyla vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini, el konulan ve muhafaza altına alınan eşyayı inceletme, Cumhuriyet Savcısının kovuşturmayla yer olmadığı yönünde kararına kanunda yazılı usule göre itiraz etme haklarının bulunduğu kendisine hatırlatılıp, açıklandı;

Ceza Muhakemesi Kanununun 234'üncü maddesinde yazılı hususların yerine getirilmesinden sonra işbu ifade alma tutanağı okunup, müşteki ile diğer hazır bulunanlar tarafından imza altına alınmıştır. 06.03.2007 günü saat

İFADEYİ ALAN	İFADEYİ YAZAN	İFADEYİ VEREN	AVUKAT
Polis Memuru	Polis Memuru	Müşteki	Talep Etmedi

HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

A) AİLE ve SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI'NA BAĞLI KURULUŞLAR

DANIŞMANLIK DESTEĞİ ALINABİLECEK MERKEZLER

Şiddetle ilgili danışmanlık desteği almak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na (ASPB) bağlı İl ve İlçe Müdürlükleri'ne telefonla veya şahsen başvurup size en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve diğer ilgili danışmanlık merkezleri hakkında bilgi alabilirsiniz.

Kadın Konukevleri

ASPB'ye bağlı kadın konukevlerinin adres ve iletişim bilgileri gizlilik ilkesi nedeniyle açık değildir. ALO 183 Hattını ve aşağıda listesi verilmiş Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini arayarak gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz.

Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

Yedi gün 24 saat ücretsiz hizmet veren ALO 183'ü arayarak bulunduğunuz yere en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve Kadın Konukevleri ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ (ŞÖNİM)

ADANA ŞÖNİM

Telefon: (0322) 247 08 35
Adres: Alparslan Türkeş Bulvarı Huzurevleri Mah. 77136. Sok. No: 4 Çukurova, Adana

ADIYAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0416) 223 12 62
Adres: Altınşehir Mahallesi Gölbaşı Karayolu 5. Km'si No:28 Merkez, Adıyaman

AKSARAY ŞÖNİM

Telefon: (0382) 222 04 34
Adres: Kılıçaslan Mah. Bediüzzaman Bulv. No:83 Merkez, Aksaray

ANKARA ŞÖNİM

Telefon: (0312) 348 36 86
Adres: Ulubey Mah. Kibar Uluğ cad. No:12 Siteler, Ankara

ANTALYA ŞÖNİM

Telefon: (0242) 227 20 62
Adres: Kızılsaray Mah. Yener Ulusay Bulvarı 68. Sokak No:4 Muratpaşa, Antalya

BİNGÖL ŞÖNİM

Telefon: (0426) 213 83 80
Adres: Yenişehir Mah. Selahattin Kaya Cad. No:33 Merkez, Bingöl

BURDUR ŞÖNİM

Telefon: (0248) 233 19 99
Adres: Bahçelievler Mahallesi Stadyum Caddesi No:29 Burdur İl Müdürlüğü 3. Kat, Merkez, Burdur

BURSA ŞÖNİM

Telefon: (0224) 223 03 68
Adres: Yahşibey Mah. Kayabaşı Sok. No:7 Osmangazi/ Bursa

ÇANAKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0286) 218 09 82
Adres: Barbaros Mahallesi Atatürk Caddesi No:209/5 Merkez, Çanakkale

ÇORUM ŞÖNİM

Telefon: (0364) 224 67 63
Adres: Üçtutlar Mahallesi Üçtutlar Caddesi No:57 Merkez, Çorum

DENİZLİ ŞÖNİM

Telefon: (0258) 266 41 66
Adres: Kervansaray Mahallesi Barbaros Caddesi No:145 Merkez, Denizli

DİYARBAKIR ŞÖNİM

Telefon: (0412) 257 21 50
Adres: Diclekent Villaları 252.Sok. No: 39 Kayapınar, Diyarbakır

DÜZCE ŞÖNİM

Telefon: (0380) 512 33 40
Adres: Kiremitocağı Mah. İstanbul Cad. No:109 Merkez, Düzce

ELAZIĞ ŞÖNİM

Telefon: (0424) 233 67 51
Adres: Cumhuriyet Mahallesi Fathi Ahmet Baba Bulvarı No:96 Merkez, Elazığ

ERZURUM ŞÖNİM

Telefon: (0442) 215 14 00
Adres: Rabia Ana Mah. Atatürk Lisesi Cad. No:1 Yakutiye, Erzurum

ERZİNCAN ŞÖNİM

Telefon: (0446) 226 60 68

Adres: İnönü Mah. Hükümet Konağı C Blok No:12 Merkez, Erzincan

ESKİŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0222) 217 46 05

Adres: Osmangazi Mahallesi Doğancı Sokak No:17 Odunpazarı, Eskişehir

GAZİANTEP ŞÖNİM

Telefon: (0342) 220 78 01

Adres: Düğmeci Mahallesi Türkocağı Sokak No: 5/B Şahinbey, Gaziantep

GÜMÜŞHANE ŞÖNİM

Telefon: (0456) 213 19 10

Adres: Özcan Mahallesi Süleyman Sungurlu Sokak No:7 Kat:2 Merkez, Gümüşhane

HATAY ŞÖNİM

Telefon: (0326) 216 10 89

Adres: Akevler Mah. Ayşe Fitnat Hanım Cd. No.23 Antakya, Hatay

ISPARTA ŞÖNİM

Telefon: (0246) 223 49 00

Adres: Piri Mehmet Mah. 107. Cad. No:15 Merkez/Isparta

İSTANBUL ŞÖNİM

Telefon: (0212) 465 21 96

Adres: Yeşilköy Mah. Halkalı Cad. No:30 Bakırköy, İstanbul

İZMİR ŞÖNİM

Telefon: (0232) 363 33 41

Adres: Soğukkuyu Mah. 1847/15 Sok. No:11 Bayraklı, İzmir

KAHRAMANMARAŞ ŞÖNİM

Telefon: (0344) 215 16 26

Adres: Mimar Sinan Mahallesi 48026 sokak No:3/1 Onikişubat, Kahramanmaraş

KARS ŞÖNİM

Telefon: (0474) 214 14 75

Adres: Orta Kapı Mah. Resul Yıldız Cad. No:5 Kat:4 Merkez, Kars

KİLİS ŞÖNİM

Telefon: (0348) 813 55 42

Adres: Kilis Saraç Mehmet Çavuş Mahallesi Yonca Sokak No:34 Kat:1 Merkez, Kilis

KOCAELİ ŞÖNİM

Telefon: (0262) 322 17 91

Adres: Saraybahçe Kozluk Mahallesi Ruşen Hakkı Caddesi No:13 İzmit, Kocaeli

KONYA ŞÖNİM

Telefon: (0332) 322 76 69

Adres: Aksinne Mahallesi Pirebi Sokak No:14 Meram, Konya

MALATYA ŞÖNİM

Telefon: (0422) 212 32 25

Adres: Özalper Mahallesi Gülümser Cad. No:15 Yeşilyurt, Malatya

MANİSA ŞÖNİM

Telefon: (0236) 232 46 80

Adres: Tevfikiye Mahallesi 3316 Sok. No:15 Merkez, Manisa

MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 328 66 35

Adres: Gazi Mah. 1323 Sok. No: 5 Yenişehir, Mersin

MUŞ ŞÖNİM

Telefon: (0436) 216 28 07

Adres: Yeşilyurt Mahallesi Emekliler Caddesi No:28 Merkez, Muş

SAKARYA ŞÖNİM

Telefon: (0264) 270 10 35

Adres: Sakarya Mah. İnönü Cad. Hamam Sok. No:1 Adapazarı, Sakarya

SAMSUN ŞÖNİM

Telefon: (0362) 431 11 87

Adres: Ulugazi Mahallesi Şıfa Yurdu Sokak No:10 İlkadım, Samsun

SİVAS ŞÖNİM

Telefon: (0346) 225 40 14

Adres: Gökçebostan Mah. Höllülük Cad. No:22 Merkez, Sivas

ŞANLIURFA ŞÖNİM

Telefon: (0535) 492 53 63

Adres: Ahmet Yesevi Mah. 9821. Sok. No:135/1 Haliliye, Şanlıurfa

TEKİRDAĞ ŞÖNİM

Telefon: (0282) 261 20 48

Adres: Gündoğdu Turgut Mahallesi Şehit Yüzbaşı Mayadağlı Caddesi No:38 Süleymanpaşa, Tekirdağ

TRABZON ŞÖNİM

Telefon: (0462) 231 40 12

Adres: Soğuksu Mahallesi, Soğuksu Caddesi Huzur Sokak No:6 Merkez, Trabzon

UŞAK ŞÖNİM

Telefon: (0276) 223 98 27

Adres: Atatürk Mahallesi Çivril Caddesi No:48 Merkez, Uşak

ZONGULDAK ŞÖNİM

Telefon: (0372) 222 12 14

Adres: Meşrutiyet Mahallesi Yeni Sokak No:1 Merkez, Zonguldak

B) BARO KADIN DANIŞMANLIK MERKEZLERİ ve ADLİ YARDIM SERVİSLERİ

Pek çok ilde bulunan baro bünyesindeki kadın hakları birimlerine yardım talebinde bulunabilir ve hukuki danışmanlık desteği alabilirsiniz.

C) ACİL DANIŞMA HATLARI

ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

ALO 155 Polis İmdat

ALO 156 Jandarma İmdat

ALO 112 Acil Tıbbi Yardım Hattı

ALO 157 İnsan Ticareti Mağdurları Acil Yardım ve İhbar Hattı

Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı (0212) 656 96 96 ve (0549) 656 96 96

D) BAĞIMSIZ veya BELEDİYELERE BAĞLI KADIN SİĞİNAKLARI

Bağımsız veya belediyelere bağlı sığınak sayısı son derece azdır. Bağımsız sığınaklar, ev içi şiddete maruz kalan tüm kadınlara sığınma ve korunma imkanı sunmak, kadınlar için yeni yaşam alternatiflerini dayanışma içerisinde ortaya çıkarabilmek, gereken yönlendirmeyi yapmak, kadınların şiddete karşı hak bilinci edinmesini ve özgüven kazanmasını sağlamayı amaçlar. Bu sığınaklar ayrıca telefonla danışmanlık vermenin yanında psikolojik, hukuki ve mesleki rehberlik konusunda da yüz yüze danışmanlık desteği de vermektedir.

ADANA KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ (AKDAM)

(0322) 453 53 50, E-posta: akdam.adana@yahoo.com

ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ

(0312) 507 24 24

ANKARA ÇANKAYA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ

(0312) 458 89 00 / Dahili: 1154

ANKARA KEÇİÖREN BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ

(0312) 359 33 22

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0412) 226 22 98 - (0412) 229 48 80,

E-posta: dikasum@hotmail.com

DÜZCE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ

(0380) 514 45 34

İSTANBUL EYÜP BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0212) 440 05 00, E-posta: sosyal@eyup.bel.tr

İSTANBUL KADIKÖY GENÇ KIZ SİĞİNMA EVİ

(0216) 474 52 61, E-posta: iletisim@genckizsiginmaevi.org

İSTANBUL KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

0212 411 08 35

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 293 42 93

İZMİR ALİAĞA BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 616 19 80 / Dahili: 191

İZMİR BAYRAKLI BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 367 73 88

İZMİR BORNOVA BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 999 29 29 / Dahili: 4705

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 399 40 81

İZMİR ÖDEMİŞ BELEDİYESİ KADIN SİĞİNAĞI

(0232) 545 11 99

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI

(0212) 292 52 31 – 32, www.morcati.org.tr,

E-posta: morcati@morcati.org.tr

E) BAĞIMSIZ veya BELEDİYELERE BAĞLI KADIN DANIŞMA ve DAYANIŞMA MERKEZLERİ

Kadın örgütlerinin işlettiği bağımsız kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin yanı sıra son yıllarda pek çok belediye de kadınlar için danışma merkezleri açtı ve açıyor. Özellikle kadın örgütlerinin işlettiği merkezler, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığı, ekonomik, sosyal ve politik dışlanmaları göz önüne alarak, kadınların kendi ihtiyaçlarına yönelik talep ve görüşlerini hayata geçirmek üzere bir araya geldikleri ve uğradıkları ev içi veya ev dışı şiddete karşı hukuksal ve psikolojik danışmanlık desteği alabildikleri, birbirleriyle dayanışma içinde oldukları bir ortamın oluşmasını amaçlıyor.

ADANA

ADANA KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ (AKDAM)

(0322) 453 53 50, E-posta: akdam.adana@yahoo.com

ANKARA

ANKARA BAROSU ALO GELİNCİK HATTI

(0312) 444 43 06

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

(0312) 430 40 05 ve 432 07 82, www.kadindayanismavakfi.org.tr

E-posta: kadindv@yahoo.com.tr

YENİMAHALLE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0312) 332 08 71 ve 335 22 96

ÇANKAYA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0312) 458 89 00, Dahili: 1154

ANTALYA

ANTALYA KADIN DANIŞMA MERKEZİ ve DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0242) 248 07 66, www.antalyakadindanismadernegi.org,
E-posta: antalyakadinmerkezi@gmail.com

ANTALYA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ

(0242) 243 69 92, E-posta: info@antalyakentkonseyi.org.tr

AYDIN

KUŞADASI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0256) 614 58 42

BURSA

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü Eşitlik Birimi

(0224) 716 31 96

NİLÜFER BELEDİYESİ KONAK KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ

(0224) 452 82 13, E-posta: nilufer@nilufer.bel.tr

NİLÜFER BELEDİYESİ GÖRÜKLE KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ

(0224) 483 71 15, E-posta: nilufer@nilufer.bel.tr

MOR SALKIM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0531) 033 88 44, E-posta: morsalkimdernegi@hotmail.com

ÇANAKKALE

ÇANAKKALE KADIN EL EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME DERNEĞİ-DANIŞMA MERKEZİ (ELDER)

(0286) 217 06 03, E-posta: elderkadinmerkezi@gmail.com

ÇANKIRI

ÇANKIRI KADIN DANIŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

E-posta: iletisim@kadindayanisma.org

DİYARBAKIR

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ACİL DESTEK HATTI

(0412) 444 79 49

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (DİKASUM)

(0412) 226 22 98 - (0412) 229 48 80,
E-posta: dikasum@hotmail.com

KAMER VAKFI

(0412) 228 10 53 – (0530) 664 44 10, E-posta: d.kamervakfi@gmail.com (KAMER Vakfı'nın 23 ilde şubesi bulunmaktadır, hangi illerde olduğuna ilişkin bilgiyi KAMER Vakfı Merkezinden veya www.kamer.org.tr adresinden edinebilirsiniz.)

HATAY

MOR DAYANIŞMA KADIN DERNEĞİ

(0539) 390 29 96

İSTANBUL

ATAŞEHİR BELEDİYESİ

(0216) 570 50 00 / Dahili 1611/1648)

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0212) 319 42 42 / Dahili 5022

BAKIRKÖY BELEDİYESİ ÖZGEÇAN KADIN DANIŞMA EVİ

(0212) 466 39 39

KADIKÖY BELEDİYESİ

(0216) 542 50 00 / Dahili 1221/1517)

KADIKÖY BELEDİYESİ ALO KADINA ŞİDDET HATTI

(0216) 349 9 349

KAĞITHANE BELEDİYESİ

(0212) 321 40 40

KARTAL BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0216) 280 64 06

KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA VE SİĞİNMA EVİ

(0212) 411 08 35, E-posta: sosyalyardim@kucukcekmece.bel.tr

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0216) 531 30 00 / Dahili: 3264 - 3075

ÜMRANİYE BELEDİYESİ

(0216) 443 56 00

PENDİK BELEDİYESİ

441 81 81

BAŞAK KÜLTÜR ve SANAT VAKFI

(0216) 420 49 68, E-posta: basaksanat@gmail.com

CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DERNEĞİ

0 (542) 5853990, www.cinselsiddetlemucadele.org
E-posta: info@cinselsiddetlemucadele.org

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

(0212) 251 00 29, www.kadinininsanhaklari.org,
E-posta: infokih@wwhr.org

KADINLARA HUKUKİ DESTEK MERKEZİ DERNEĞİ (KAHDEM)

www.kahdem.org.tr, E-posta: kahdem@gmail.com

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV)

(0212) 251 58 50, www.kadav-ist.org,

E-posta: info@kadavist.org

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI

(0212) 292 52 31 ve 32, www.morcati.org.tr,

E-posta: morcati@morcati.org.tr

İZMİR

KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0232) 482 10 77 - (0530) 443 52 93

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE KADIN SIĞINMA EVİ

(0232) 293 42 93

İZMİR BAYRAKLI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 367 73 88

İZMİR BERGAMA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 632 80 46

İZMİR BORNOVA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(232) 999 29 29 / Dahili 4705

İZMİR BUCA BELEDİYESİ ÖZGECAN ASLAN KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 216 21 46

İZMİR ÇİĞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 329 07 34

İZMİR DİKİLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 671 74 22

İZMİR FOÇA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 812 40 42

İZMİR GAZİEMİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 252 56 57

İZMİR KARABAĞLAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 414 81 14

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ ALAYBEY MAHALLE MERKEZİ

(0232) 364 53 10

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ BOSTANLI MAHALLE MERKEZİ

(0232) 330 58 18

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ NERGİZ MAHALLE MERKEZİ

(0232) 368 88 03

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ YALI KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 362 21 81

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ MUSTAFA KEMAL MAHALLE MERKEZİ

(0232) 370 70 07

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ İNÖNÜ MAHALLE MERKEZİ

(0232) 361 41 45

İZMİR KARŞIYAKA BELEDİYESİ İMBATLI MAHALLE MERKEZİ

(0232) 366 60 62

İZMİR KONAK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 425 35 01

İZMİR KEMALPAŞA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 878 12 22

İZMİR NARLIDERE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 239 73 00

İZMİR ÖDEMİŞ BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ

(0232) 544 36 33

İZMİR SEFERİHİSAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 444 77 43 / Dahili 331

İZMİR SELÇUK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 892 73 26

İZMİR TİRE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 500 12 07

İZMİR URLA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 754 12 68

KIRIKKALE

KADIN DAYANIŞMA VE DESTEKLEME DERNEĞİ

(0318) 357 42 42 / Dahili: 4020,

E-posta: kddd_tr@hotmail.com

KONYA

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN AİLE DESTEK MERKEZİ

(0332) 351 09 95, E-posta: kadem@konya.bel.tr

ŞEFKAT-DER

(0535) 733 77 13 - (0332) 351 27 65,

E-posta: sefkat-der@mynet. com

MERSİN

MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0324) 231 77 20,

E-posta: kadindanismanmerkezi@mersin.bel.tr

MERSİN BAĞIMSIZ KADIN DERNEĞİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0324) 337 20 21, E-posta: info@bagimsizkadindernegi.org.tr

MUĞLA

KARYA KADIN DERNEĞİ

(0530) 691 29 87

SEKİBAŞI DAYANIŞMA MERKEZİ

(0252) 212 60 18-0536 877 32 59

BODRUM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

0555 291 97 67-0535 946 26 52

NEVŞEHİR

KAPADOKYA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0384) 212 34 51, E-posta: kapadokyakadin@hotmail.com

NEVŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0384) 213 12 25, E-posta: kadinnevsehir@gmail.com

URFA

URFA YAŞAM EVİ KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0414) 315 17 25 - (0505) 561 71 36,

www.yasamevidernegi.org, E-posta: yasam_evi@hotmail.com

VAN

YAŞAM KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ

(0506) 354 31 91 - (0432) 215 94 33

KUZEY KIBRIS

FEMİNİST ATÖLYE (FEMA)

www.feministatolye.org, E-posta: info@feministatolye.org

SOSYAL RİSKLERİ ÖNLEME VAKFI

(0392) 228 99 55, E-posta: sorov1@hotmail.com

MAĞUSA KADIN MERKEZİ DERNEĞİ (MAKAMER)

(0392) 366 02 78

HAKLARIMIZ VAR!

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ), Türkiye’de ve dünyada kadınların insan haklarını savunmak ve hayata geçirmek amacıyla 1993 yılında kurulan bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Adını Birleşmiş Milletler’in aynı yıl Viyana’da düzenlediği İnsan Hakları Dünya Konferansı’nda ortaya çıkan “kadın hakları insan haklarıdır” söyleminden almıştır. Dernek, kadının insan haklarının eksiksiz uygulanması ve kadınların hayatın her alanına özgür bireyler ve eşit yurttaşlar olarak katılımını desteklemek amacıyla yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çalışır.

KİH-YÇ, kadınlar için hak bilinci geliştirme, savunuculuk, dayanışma ağları oluşturma ve feminist bilginin yaygınlaştırılması alanlarında aralıksız sürdürdüğü çalışmaları ile ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan saygın bir sivil toplum örgütü haline gelmiştir. Bu çalışmalarının sonucunda **KİH-YÇ** Türkiye’de kadının insan hakları eğitiminin yaygınlaşmasına ve yasal reformların gerçekleşmesine önemli katkı sağlamış, Müslüman toplumlar arasında kapsamlı bir ağ kurmuş ve Birleşmiş Milletler’de kadının insan haklarının önde gelen savunucularından biri olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve sosyal adaletin gelişmesine katkılardan dolayı 1999 yılında Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (AWID) tarafından **Öncü Çözümler Ödülü**’ne layık görülen Dernek, 2005 yılında EKOSOK (BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi) nezdinde Özel İstişari Statüsü almıştır. **KİH-YÇ**, yasal reformlar için gerçekleştirdiği kampanyalar, kadınların cinsel, bedensel ve doğurganlık hakları için Müslüman toplumlar arasında oluşturduğu **Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR)** adı altında dayanışma ağları ve yürüttüğü savunuculuk çalışmalarından dolayı, 2007 yılında Gruber Vakfı **Uluslararası Kadın Hakları Ödülü**’nü kazanmıştır.

Derneğin geliştirdiği ve 1995 yılından beri Türkiye genelinde 14 binin üzerinde kadına ulaşan **Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP)**, halen Türkiye ve dünyadaki en yaygın, sürdürülebilir ve kapsamlı insan hakları eğitim programlarından biri konumundadır. **KİHEP** 2004 yılında *Uluslararası Yeni Taktikler Projesi* çerçevesinde, **“dünyada insan hakları konusunda kullanılan en iyi taktiklerden biri”** olarak seçilmiştir.

KİHEP, kadınların sahip oldukları hakları konusunda bilinçlenmesini ve bu hakları kullanabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmasını amaçlar. Program, yerel kadın örgütlenmelerinin oluşmasına destek olur ve yerel kadın örgütleri ile belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içinde uygulanır. 1998-2011 yılları arasında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ile işbirliği içinde uygulanan KİHEP, 2011’de Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ve SHÇEK’in lağvedilmesinden bu yana belediyelerin kadın danışma merkezleri ve bağımsız kadın örgütlerinde çalışmakta olan KİHEP eğiticileri tarafından uygulanmaktadır. 1998’den bu yana Türkiye’nin **56 ilinde** ve Kıbrıs’ta **750’den fazla KİHEP grup çalışması ile 14.000’den fazla** kadına ulaşılmıştır.

KİHEP’in etkisine ilişkin 2005-2011 yıllarını kapsayan bağımsız araştırma sonuçlarına göre, KİHEP’e katılan kadınların, fiziksel şiddeti %60, duygusal şiddeti %33, ekonomik şiddeti %27 oranında durdurmayı başardıkları görülmüştür. Bu kadınların %35’i eğitimlerini tamamlamak için okula geri dönmüş, %33’ü gelir karşılığında çalışma hayatına başlamış veya geri dönmüş ve %7’si kendi işyerini açmıştır. Ayrıca %94’ü genel anlamda özgüveninin arttığını; %89’u aile içinde alınan kararlarda daha fazla etkili olduğunu; %67’si çevresinde siyasi açıdan daha aktif olmaya başladığını ve %59’u mevcut bir kadın örgütüne aktif olarak katıldığını belirtmiştir.

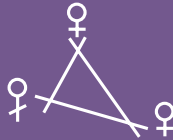
HAKLARIMIZ VAR! SERİSİ

Haklarımız Var!

Cinselliğimiz Var!

Doğurganlık Haklarımız Var!

Ekonomik Haklarımız Var!

KADININ İNSAN HAKLARI -YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

Women for Women’s Human Rights (WWHR) - New Ways

İnönü Cad. Saadet Apt. No: 29/6 Gümüşsuyu 34437 İstanbul, Türkiye

Tel: (212) 251 00 29 - Faks: (212) 251 00 65

E-posta: infokih@wwhr.org / newways@wwhr.org

Web: www.kadinininsanhaklari.org - www.wwhr.org

[f/KadininInsanHaklariYeniCozumler](https://www.facebook.com/KadininInsanHaklariYeniCozumler) [@kadinih](https://www.instagram.com/kadinih) [@kadinih](https://twitter.com/kadinih)